

**Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi poliisilain
sekä eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi vuoden 2014 alussa voimaan tulevaa poliisilakia ja eräitä siihen liittyviä lakeja. Lakeihin ehdotetaan tehtäväksi pääosin tekniluonteisia muutoksia, mutta myös joitakin sisällöllisiä täydennyksiä ja täsmennyksiä.

Televalvonnan käyttöedellytyksiä koskevia säännöksiä ehdotetaan täydennettäväksi siten, että poliisille voitaisiin rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin taikka telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön, vahingontekoon, viestintäsalaisuuden loukkaukseen tai tietomurtoon.

Suunnitelmallisen tarkkailun käyttöedellytyksiä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uuden pakkokeinolain suunnitelmallista tarkkailua koskevaa sääntelyä.

Peitellyn tiedonhankinnan käytön edellytyksiä täydennettäisiin siten, että peitelty tiedonhankinta ei olisi sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

Telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua niin sanottua ylimääräistä tietoa saisi käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättäisi tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamista koskevia uuden poliisilain säännöksiä täydennettäisiin koskien tilanteita, joissa tiedonhankintakeinon kohteen henkilöllisyys ei ole vielä selvillä ilmoittamista koskevan määräajan tai ilmoittamista koskevan lykkäyksen päättyessä. Näissä tilanteissa tiedonhankintakeinosta olisi ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan uuden esitutkintalain ja uuden pakkokeinolain muuttamista koskeva hallituksen esitys. Uuden poliisilain säännökset salaisista tiedonhankintakeinoista ja uuden pakkokeinolain säännökset salaisista pakkokeinoista liittyvät kiinteästi toisiinsa.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan samaan aikaan kuin uusi poliisilaki eli 1 päivänä tammikuuta 2014.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYS	2
YLEISPERUSTELUT	4
1 JOHDANTO	4
2 NYKYTILAN ARVIOINTI	5
2.1 Poliisilaki	5
Televalvonta	5
Peitelty tiedonhankinta	11
Ylimääräisen tiedon käyttäminen	11
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	18
3.1 Tavoitteet	18
3.2 Keskeiset ehdotukset	18
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET	19
5 ASIAN VALMISTELU	19
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	20
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT	20
1.1 Poliisilaki	20
5 luku. Salaiset tiedonhankintakeinot	20
6 luku. Poliisitutkinta	28
1.2 Kilpailulaki	29
1.3 Kuluttajaturvallisuuslaki	29
1.4 Pelastuslaki	29
1.5 Rautatielaki	29
1.6 Laki uusiutuville energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta	29
1.7 Laki rakennusperinnön suojelemisesta	29
1.8 Laki eläintunnistusjärjestelmästä	29
1.9 Ulkomaalaislaki	30
1.10 Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä	30
1.11 Jätelaki	30
1.12 Biopankkilaki	30
1.13 Laki Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta	30
2 VOIMAANTULO	30
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS	30
3.1 Televalvonta	30
3.2 Peitelty tiedonhankinta	31
3.3 Ylimääräisen tiedon käyttäminen	32
3.4 Sääntämisyjärjestyksen arviointi	33
LAKIEHDOTUKSET	34
1. Laki poliisilain muuttamisesta	34
2. Laki kilpailulain 37 §:n muuttamisesta	40
3. Laki kuluttajaturvallisuuslain 46 §:n muuttamisesta	41
4. Laki pelastuslain 41 §:n muuttamisesta	41
5. Laki rautatielain 78 §:n muuttamisesta	42

6. Laki uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain 47 §:n muuttamisesta	42
7. Laki rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta.....	43
8. Laki eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain 30 §:n muuttamisesta	43
9. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 62 §:n kumoamisesta	44
10. Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain 48 §:n muuttamisesta	44
11. Laki jätelain 135 §:n muuttamisesta	45
12. Laki biopankkilain 38 §:n muuttamisesta	45
13. Laki Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	46
LIITE	47
RINNAKKAISTEKSTIT	47
1. Laki poliisilain muuttamisesta	47
2. Laki kilpailulain 37 §:n muuttamisesta.....	59
3. Laki kuluttajaturvallisuuslain 46 §:n muuttamisesta.....	60
4. Laki pelastuslain 41 §:n muuttamisesta	61
5. Laki rautatielain 78 §:n muuttamisesta	62
6. Laki uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain 47 §:n muuttamisesta	63
7. Laki rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta.....	64
8. Laki eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain 30 §:n muuttamisesta	65
10. Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain 48 §:n muuttamisesta	66
11. Laki jätelain 135 §:n muuttamisesta	67
12. Laki biopankkilain 38 §:n muuttamisesta	68
13. Laki Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta.....	69

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Nykyinen poliisilaki (493/1995) tuli voimaan lokakuun alussa 1995. Poliisilakia on muutettu useaan otteeseen sen säätämisen jälkeen. Lainsäädännössä oli useita muuttamistarpeita, joista tärkeimpänä mainittakoon se, että useiden osittaisuudistusten johdosta poliisilain tiedonhankintaa ja pakkokeinolain salaisia pakkokeinoja koskevista säännöksistä oli muodostunut osin sekava ja vaikeasti hallittava kokonaisuus.

Uusi poliisilaki (872/2011) hyväksyttiin eduskunnassa 15 päivänä maaliskuuta 2011 ja Eduskunta antoi vastauksensa hallitukselle 6 päivänä heinäkuuta 2011. Uusi poliisilaki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Jäljempänä "uudella poliisilailla" tarkoitetaan vuoden 2014 alusta voimaan tulevaa poliisilakia ja "nykyisellä poliisilailla" siihen asti voimassa olevaa poliisilakia.

Poliisilaki on poliisin toimintaa sääntelevä yleislaki. Uudessa poliisilaissa säännellään poliisin toimivaltuuksista nykyistä poliisilakia täsmällisemmin ja kattavammin, toisaalta perus- ja ihmisoikeuksien suoja ja toisaalta rikostorjunnan tarpeet huomioon ottaen. Poliisin tehtäviä koskevaa pykälää on täsmennetty ja siinä mainitaan muun muassa rikosten estämisen, selvittämisen ja syyteharkintaan saattamisen lisäksi myös niiden paljastaminen.

Uudessa poliisilain 1 luvussa säädetään poliisin toimintaa koskevista yleisistä säännöksistä, kuten periaatteista. Uusina periaatteina lakiin on otettu perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen periaate ja tarkoitussidonnaisuuden periaate. Lisäksi suhteellisuusperiaatetta ja vähimmän haitan periaatetta on täsmennetty. Lain 2 luvussa säädetään poliisin yleisistä toimivaltuuksista, joita on luonnehdittu myös järjestyspoliisitoimivaltuuksiksi. Lain 3 luvussa säädetään turvatarkastuksista poliisin toimitiloissa, 4 luvussa teknisestä valvonnasta ja tiedonsaantioikeuksista, 5 luvussa salaisista tiedonhankintakeinoista, 6 luvussa poliisitutkinnasta, 7 luvussa vaihtolovelvollisuudesta ja vaihtolo-

oikeudesta, 8 luvussa vahingonkorvauksesta ja palkkiosta ja 9 luvussa erinäisistä säännöksistä.

Uudessa poliisilaissa säädetään rikosten estämiseksi ja paljastamiseksi käytettävistä salaisista tiedonhankintakeinoista. Joissakin tapauksissa tiedonhankintakeinoja voidaan käyttää myös poliisitoimenpiteen turvalliseksi suorittamiseksi ja vakavan vaaran torjumiseksi. Laissa säädettyjä salaisia tiedonhankintakeinoja ovat telekuuntelu, tietojen hankkiminen telekuuntelu sijasta, televalvonta, tukiasematietojen hankkiminen, suunnitelmallinen tarkkailu, peitelty tiedonhankinta, tekninen tarkkailu (tekninen kuuntelu, tekninen katselu, tekninen seuranta, tekninen laitetarkkailu sekä telesoitteen ja telepäätelaitteen yksilöintitietojen hankkiminen), peite-toiminta ja osallistuminen järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun, valeosto, valvottu läpilasku ja tietolähdetoiminta. Lisäksi salaista tiedonhankintaa koskevassa uuden poliisilain 5 luvussa säädetään muun muassa salaisesta tiedonhankinnasta rikoksen paljastamiseksi, salaisen tiedonhankinnan jatkamisesta rikoksen selvittämiseksi, poliisimiehen turvaamisesta peiteltyssä tiedonhankinnassa, peite-toiminnassa ja valeostossa, salaisen tiedonhankinnan suojaamisesta, kuuntelu- ja katselukielloista, ylimääräisestä tiedosta ja sen käyttämisestä sekä salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamisesta ja salaisen tiedonhankinnan valvonnasta.

Uutta poliisilakia valmisteltiin samanaikaisesti uuden esitutkintalain (805/2011) ja uuden pakkokeinolain (806/2011) kanssa. Lakeja valmisteltiin yhdessä ja ne tulevat voimaan samaan aikaan 1 päivänä tammikuuta 2014. Näiden kolmen lain yhteisvalmistelun taustalla oli se, että poliisilain salaiset tiedonhankintamenetelmät ja pakkokeinolain salaiset pakkokeinot liittyvät olennaisilta osilta toisiinsa, vaikka joitakin eroavaisuuksia tiedonhankintamenetelmiä sääntelevien lukujen välillä löytyy.

Edellä mainittujen kolmen lain kokonaisuudistusta valmisteltiin oikeusministeriön ja

sisäasiainministeriön 12 päivänä maaliskuuta 2007 asettamassa toimikunnassa. Kokonaisuudistuksen toteuttaminen oli mainittu myös pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmassa. Esitutkinta- ja pakkokeinotoimikunta luovutti mietintönsä 20. päivänä toukokuuta 2009 (oikeusministeriön komiteamietintö 2009:2). Mietinnössä ehdotettiin säädettäväksi uusi esitutkintalaki, pakkokeinolaki ja poliisilaki. Toimikunnan mietintö oli laajalla lausuntokierroksella elokuun 2009 loppuun asti. Tiivistelmä lausunnoista on julkaistu sisäasiainministeriön julkaisuna 34/2009.

Oikeusministeriö ja sisäasiainministeriö asettivat 30 päivänä syyskuuta 2009 ohjausryhmän poliisilain, esitutkintalain ja pakkokeinolain kokonaisuudistuksen jatkovalmistelua varten. Ohjausryhmän toimeksiannon mukaisesti jatkovalmistelussa tehtiin kaksi hallituksen esitystä, joista toinen rakentuu esitutkintalain ja pakkokeinolain ympärille (oikeusministeriön esittelyvastuu; HE 222/2010 vp) ja toinen poliisilain ympärille (sisäasiainministeriön esittelyvastuu; HE 224/2010 vp). Hallituksen esitykset annettiin eduskunnalle 29 päivänä lokakuuta 2010. Esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön uudistamista koskevasta esityksestä laati mietinnön lakivaliokunta (LaVM 44/2010 vp), jolle lausunnon antoivat perustuslakivaliokunta (PeVL 66/2010 vp) ja hallintovaliokunta (HaVL 50/2010 vp). Mietinnön poliisilainsäädännön uudistamista koskevasta esityksestä valmisteli puolestaan hallintovaliokunta (HaVM 42/2010 vp), jolle lausunnon antoivat perustuslakivaliokunta (PeVL 67/2010 vp) ja lakivaliokunta (LaVL 21/2010 vp).

Laeissa on jo ennen niiden voimaantuloa havaittu muutostarpeita. Erityisesti tämä liittyy salaisia tiedonhankintakeinoja koskevaan uuden poliisilain 5 lukuun ja salaisia pakkokeinoja koskevaan uuden pakkokeinolain 10 lukuun, joissa samoista tiedonhankintamenetelmistä säännellään paikoitellen perusteetomasti eri tavalla. Tämän vuoksi tarkasteltavana olevan esityksen kanssa samaan aikaan annetaan hallituksen esitys, jossa ehdotetaan muutettavaksi uutta esitutkintalakia ja uutta pakkokeinolakia. Ylipäänsä näin laajan lainsäädäntökokonaisuuden ollessa kysymyses-

sä lakien valmisteluvaiheessa ei ole kyetty ottamaan huomioon kaikkia sääntelyn tarpeeseen ja sisältöön liittyviä seikkoja. Lisäksi uuteen poliisilakiin, uuteen esitutkintalakiin ja uuteen pakkokeinolakiin kytkeytyvässä lainsäädännössä on tapahtunut muutoksia uusien lakien hyväksymisen jälkeen. Myös pääministeri Jyrki Kataisen hallituksen ohjelmassa todetaan, että esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilakien uudistusten toteuttamista ohjataan, minkä voi katsoa pitävän sisällään varsinkin tarvittavien selventävien lainsäädäntömuutosten tekemisen

Merkittävää osaa tässä esityksessä ehdotettavista lainsäädäntömuutoksista voidaan luonnehtia teknisluonteisiksi tai lakitekstin sisältöä selventäviksi. Mukana on kuitenkin myös perusteltuja asiallisia muutoksia, jotka etenkin laajuudeltaan ovat sellaisia, että niiden valmistelu tässä yhteydessä kohtuullisen lyhyessä aikataulussa on ollut mahdollista. Hallituksen esityksen luonne aikaisempaa esitystä täydentävänä ja sen pohjalta säädettyä lainsäädäntöä korjaavana ja täsmentävänä on johtanut siihen, että esitykseen ei ole otettu kaikkia sellaisia jaksoja, joita täysimittaisissa hallituksen esityksissä yleensä on. Tämä koskee esimerkiksi lainsäädännön esittelyä ja kansainvälistä vertailua.

2 Nykytilan arviointi

Nykytilan arviointia koskevassa jaksossa käsitellään lainsäädäntömuutoksia, joita on tarvetta perustella laajemmin. Lainsäädäntöteknisten ja niihin rinnastettavien muutosten tausta esitetään yksityiskohtaisissa perusteissa.

2.1 Poliisilaki

Salaiset tiedonhankintakeinot

Televalvonta

Kesäkuun 2011 alussa tuli voimaan rikoslain (39/1889) 20 luvun uusi 8 b § (540/2011), jossa säädetään rangaistavaksi lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin. Pykälän 1 momentin mukaan mainittuun rikokseen syyllistyy se, joka ehdottaa tapaamista tai muuta kanssakäymistä lapsen

kanssa siten, että ehdotuksen sisällöstä tai olosuhteista muuten ilmenee tekijän tarkoituksena olevan 17 luvun 18 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla valmistaa kuvia tai kuvatallenteita, joissa sukupuolisiveellisyttä loukkaavasti esitetään lasta, taikka kohdistaa lapseen rikoslain 20 luvun 6 tai 7 §:ssä tarkoitettu rikos (lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö tai törkeä lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö). Pykälän 2 momentin mukaan, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, lapsen houkuttelemisesta seksuaalisiin tarkoituksiin tuomitaan myös se, joka houkuttelee kahdeksaatoista vuotta nuoremman henkilön ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon rikoslain 20 luvun 8 a §:ssä (seksuaalipalvelujen ostaminen nuorelta) tarkoitettulla tavalla taikka esiintymään sukupuolisiveellisyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä.

Rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 momentin mukaiselle rikokselle (ns. grooming) on tyyppillistä, että se tehdään informaatioteknologiaa eli tietokoneita ja digitaalista tietoliikennettä apuna käyttäen. Näin ollen on siis kysymys teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta. Uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 2 kohdan (myös uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohdan) mukaan televalvonnan käyttäminen edellyttää teleosoitetta ja telepäätelaitetta käyttäen tehtyjen rikosten kohdalla sitä, että rikoksesta säädetyn ankarimman rangaistuksen tulee olla kaksi vuotta vankeutta. Luvun 9 §:n 1 momentin 4 kohdan nojalla televalvontaa voidaan kuitenkin käyttää säädetystä enimmäisrangaistuksesta riippumatta, kun kysymys on teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdystä rikoksesta, jos teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltija siihen suostuu.

Kun rikoslain 20 luvun 8 b § säädettiin osana laajempaa lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia koskevaa uudistusta, asian valmistelun eri vaiheissa kuultavien taholta ei kiinnitetty huomiota tarpeeseen käyttää televalvontaa pykälän 1 momentin mukaisen rikoksen tutkinnassa. Sen jälkeen erinäisissä yhteyksissä, muun ohessa koulutustilaisuuksissa, on katsottu, että tämän rikoksen pitäisi kuulua televalvontarikosten piiriin. Valtioneuvoston kesäkuussa 2012 hyväksymässä uu-

dessa sisäisen turvallisuuden ohjelmassa edellytetään sen pohtimista, pitäisikö televalvontaa mahdollistaa myös rikoslain 20 luvun 8 b §:n mukaisen rikoksen estämisessä ja selvittämässä.

Esimerkiksi sen vuoksi, koska yhteydenpito ei useinkaan tapahdu rikosentekijän omalla nimellä, televalvontaa saattaa olla kyseisten rikosten estämisessä tärkeä ja tehokas keino. Kysymyksessä ei sinällään ole enimmäisrangaistuksensa perusteella vakava rikos, mutta toisaalta poliisilainsäädännön uudistamisen yhteydessä televalvontaa mahdollistettiin matalamman enimmäisrangaistuksen omaavan rikoksen eli rikoslain 20 luvun 8 §:ssä rangaistavaksi säädetyn seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön tutkinnassa. Nyt kysymys on lapsiin kohdistuvien seksuaalirikosten estämisestä ja rikolliiseen toimintaan puuttumisesta niin, että vakavammat rikokset eli sukupuolisiveellisyttä loukkaavan lasta esittävän kuvan valmistaminen ja lapsiin kohdistuvat hyväksikäyttörikokset estyvät.

Edellä todetut näkökohdat liittyvät ennen kaikkea rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 momentin mukaisiin tekoihin. Pykälän 2 momentti on suunnattu erittäin harvinaisiksi arvioituihin tilanteisiin, joissa ihmiskaupan tai parituksen tunnusmerkistö ei täyty. Näissä tilanteissa houkuttelu ei välttämättä tapahdu samassa määrin informaatioteknologiaa hyödyntämällä kuin 1 momentin mukaisissa teoissa. Tästä huolimatta momenttien välille ei voida tehdä sellaista eroa, että televalvontaa olisi perusteltua rajata ainoastaan 1 momentin mukaisiin tekoihin. Lapsen houkuttelemista seksuaalipalvelujen maksulliseen tarjoamiseen tai esiintymiseen siveellisyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä tulisi voida estää myös televalvontaa käyttämällä.

Kuten jo todettiin, uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 2 kohdan televalvontaa voidaan siis käyttää sellaisen teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyn rikoksen estämisessä, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Tällaista enimmäisrangaistusvaatimusta ei 9 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan ole, jos televalvontaa kohdistetaan henkilön suostumuksella hänen hallinnassaan olevaan teleosoitteeseen

tai telepäätelaitteeseen. Uutta poliisilakia sekä uutta pakkokeinolakia koskevissa hallituksen esityksissä (HE 224/2010 vp ja HE 222/2010 vp) ehdotettiin mahdollisuutta käyttää televalvontaa kaikkien telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyjen rikosten estämisessä ja selvittämisessä, siis ilman mitään enimmäisrangaistusvaatimusta. Hallituksen esityksissä lähdettiin siitä, että televalvonta on tehokas, useissa tapauksissa jopa ratkaiseva tutkintakeino estettäessä ja selvittäessä telesoitteita ja telepäätelaitetta käyttäen tehtyjä rikoksia. Lisäksi televalvonnalla ei puututa luottamuksellisen viestin suojan ydinalueeseen, sillä viestin tunnistamistiedot jäävät perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan viestin salaisuutta koskevan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (esim. PeVL 67/2010 vp, PeVL 66/2010 vp, PeVL 37/2002 vp, s. 3/I ja PeVL 26/2001 vp, s. 3/II).

Perusteluissa tuotiin esiin myös se, että kysymyksessä oleva lainkohta eli uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 2 kohta (vrt. uuden pakkokeinolain 10 luvun 6 §:n 2 momentin 2 kohta) korvaa osaksi nykyisessä poliisilain 31 c §:n 1 momentin. Viimeksi mainitun lainkohdan mukainen ”automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneen rikos, joka on tehty telepäätelaitetta käyttäen” ehdotettiin korvattavaksi ”telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyllä rikoksella” niin, ettei rikoksen vakavuusasteesta säädetty. Tällä muutoksella tarkoitettiin sitä, että momentissa ei myöskään erikseen enää mainittaisi oikeudenkäytössä kuultavan uhkaamista tai laitonta uhkausta, koska televalvontaa olisi voitu käyttää niidenkin estämisessä, jos mainittujen rikosten tekemiseen on käytetty telesoitetta tai telepäätelaitetta. Lisäksi kiinnitettiin huomiota siihen, että salaisten tiedonhankintakeinojen käyttämistä ohjaavista periaatteista erityisesti suhteellisuusperiaate ohjaa keinojen käyttämistä niin, että niitä ei käytetä vähäisimmissä tapauksissa.

Uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 2 kohta sai lopullisen muotonsa perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 67/2010 vp) perusteella. Perustuslakivaliokunta totesi muutoksen merkitsevän sitä, että televalvontaa voitaisiin käyttää myös sellaisten rikosten

estämiseksi, jotka eivät ole törkeydeltään verrattavissa muihin televalvonnan perusterikoksiin. Välttämättömistä rajoituksista luottamuksellisen viestin salaisuuteen voidaan perustuslain 10 §:n 3 momentin säättää lailla muun muassa yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavien rikosten tutkinnassa. Perustuslakivaliokunta viittasi siihen, että tällaisten rikosten piiriin kuuluvat perusoikeusuudistuksen esitöiden mukaan esimerkiksi huumausainerikokset, törkeät väkivaltarikokset sekä maan- ja valtiopetosrikokset (HE 309/1993 vp, s. 54/II). Valiokunta on lisäksi pitänyt mahdollisena, että tunnistamistietojen saaminen jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppisiin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset (PeVL 26/2001 vp, s. 3/II ja PeVL 37/2002 vp, s. 3/I). Perustuslakivaliokunnan mukaan muutokset olisivat laajentaneet televalvonnan myös sellaisiin rikoksiin, joita ei voida pitää perustuslaissa tarkoitettuina yksilön ja yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavina rikoksina. Valiokunnan mukaan, jotta lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, kohta 2 oli rajattava koskemaan mainitun tyyppisiä tai niihin törkeysasteeltaan verrattavia rikoksia.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta hallintovaliokunta totesi (HaVM 42/2010 vp, s. 5), että 8 §:n 2 momentin 2 kohtaa tulee muuttaa siten, että telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyn rikoksen säädetyn ankarimman rangaistuksen täytyy olla vähintään 2 vuotta vankeutta. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta jäi osaksi huomiotta valiokunnan kannanotto, jonka mukaan viestin tunnistamistiedot jäävät valiokunnan käytännön mukaan viestin salaisuutta koskevan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (esim. PeVL 37/2002 vp, s. 3/I ja PeVL 26/2001 vp, s. 3/II).

Uutta pakkokeinolakia koskeva esitys (HE 222/2010 vp) käsiteltiin lakivaliokunnassa. Lakivaliokunta viittasi televalvontaa koskevilta osin siihen, että perustuslakivaliokunnan mukaan rikoksen törkeysaste voidaan ottaa arvioinnissa huomioon. Valiokunnan mietinnössä todetaan, että päätymisen kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimukseen rajaa televalvonnan ulkopuolelle joita-

kin rikoksia, jotka kohdistuvat yksilön ja yhteiskunnan turvallisuuteen ja kotirauhaan (esimerkiksi perätön vaarailmoitus ja kotirauhan rikkominen), mutta kokonaisarviointin mukaan kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimuksen asettamista voi pitää selkeänä ja perusteltuna. Mainitut näkökohdat tulisi ottaa huomioon myös poliisilakia valmisteltaessa.

Nykyisen poliisilain 31 c §:n mukaan poliisimiehellä on oikeus rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään, teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen taikka tilapäisesti sulkea tällainen liittymä tai laite, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan rikokseen, joka tehdään telepäätelaitetta käyttäen, paritukseen, oikeuden käytössä kuultavan uhkaamiseen, laittomaan uhkaukseen, huumausainerikokseen, edellä tarkoitettujen rikosten rangaistavaan yritykseen tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun. Pykälä sai nykyisen muotonsa lain 525/2005 säätämisen yhteydessä. Hallituksen esityksen (HE 266/2004 vp) yksityiskohtaisissa perusteluissa mainitaan, että televalvonnan edellytykset muutetaan yhdenmukaiseksi pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:ssä mainittujen televalvonnan edellytysten kanssa.

Nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan televalvontaa voidaan siis käyttää, kun on syytä epäillä jotakuta automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuneesta rikoksesta, joka on tehty telepäätelaitetta käyttäen. Kohta otettiin lakiin luvun säätämisen yhteydessä (laki 402/1995). Hallituksen esityksen yleisperusteluissa todetaan (HE 22/1994 vp, s. 14), että tällaisia rikoksia ovat esimerkiksi tietokoneen luvaton käyttö (rikoslain 28 luvun 7 §), teollisuusvakoilu (rikosnimike ”yritysvakoilu”, rikoslain 30 luvun 4 §) ja tietokonevahingonteko (rikoslain 35 luvun 1 §:n 2 momentti). Yleisperustelujen mukaan näissä rikoksissa voi olla kysymys suurista taloudelli-

sista arvoista ja niiden estämisessä ja selvittämisessä televalvonnalla voi usein olla ratkaiseva merkitys. Pykälän perusteluissa (hallituksen esityksen s. 27) nostetaan lisäksi esiin tietomurto, joka sisältyi esityksen antamisen aikana eduskunnan käsiteltävänä olleeseen hallituksen esitykseen HE 94/1993 vp. Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi lausunnossaan (PeVL 8/1994 vp) yleisesti televalvonnan osalta, että ehdotetun laajuinen kajoaminen puhelinsalaisuuteen on valtiokunnan mielestä puuttumisvaltuuden taustalla olevan tärkeän ja hyväksyttävänä pidettävän merkittävän yhteiskunnallisen intressin vuoksi sekä menettelyyn liittyvät oikeusturvajärjestelyt huomioon ottaen toteutettavissa tavallisessa laissa.

Kahden vuoden enimmäisrangaistusta koskeva rajausta tarkoittaa sitä, että esimerkiksi automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvan luvattoman käytön, vahingonteton, viestintäsalaisuuden loukkauksen (rikoslain 38 luvun 3 §) ja tietomurron (rikoslain 38 luvun 8 §) estämisessä televalvontaa voidaan käyttää uuden poliisilain 5 luvun 9 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaisesti ainoastaan kysymyksessä olevan teleosoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella. Näiden rikosten ulkopuolelle rajautumiseen kiinnitettiin äskettäin laajastikin huomiota saaneiden laajojen tietoturvallisuutta loukkanneiden rikosten yhteydessä. Televalvonnan käyttöön tarvittavan suostumuksen saaminen nähtiin siinä yhteydessä ongelmalliseksi.

Asianomistajan suostumuksella hänen numeroonsa kohdistetulla suostumusperusteisella televalvonnalla voidaan selvittää, mistä numerosta asianomistajan puhelimeen on soitettu. Tietoverkossa tilanne on yleensä toinen eli asianomistajan suostumuksella hänen laitteeseensa kohdistettu tunnistamistietojen hankkiminen ei riitä televalvonnan kohteena olevan henkilön jäljittämiseen. Tämä liittyy avoimen tietoverkon toimintamalliin. Tietoverkossa teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen kohdistettu suostumusperustainen televalvonta mahdollistaa ainoastaan yhden askeleen selvittämisen taaksepäin. Usein rikoksentekijä ei murtaudu kohteeseensa suoraan omasta liittymästä tai osoitteesta, vaan jäljet peitetään käyttämällä hyväksi useita eri laitteita, joiden välityksellä loikkien lopulta ote-

taan yhteys kohdekoneeseen. Kukin yhteyksistä on erillinen, kysymys ei ole yhden ja saman viestin kuljetuksesta. Enimmillään tällaisia askeleita voi olla useita kymmeniä. Ketjun selvittämiseksi on jokaiselta ketjuun osuvan laitteen haltijalta saatava suostumus televalvontaan. Sikäli kuin mahdollinen suostumuksen antaja tavoitetaan, hänellä ei ole välttämättä intressiä tai halua suostumuksen antamiseen, mikä voi käytännössä tehdä mahdottomaksi rikoksen estämisen.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa todetaan, että hallituksen esityksessä ehdotettu laajentaa televalvonnan myös sellaisiin rikoksiin, joita ei voida pitää perustuslaissa tarkoitettuina yksilön tai yhteiskunnan turvallisuutta taikka kotirauhaa vaarantavina rikoksina. Kanta televalvonnan ulottuvuuden laajentamisesta on perusteltu koskien sellaisia rikoksia, jotka eivät nykyisen poliisilain mukaan kuulu televalvonnan piiriin. Näitä ovat telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdyt rikokset, jotka eivät kohdistu automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään. Tällaiseen järjestelmään kohdistuvien luvottoman käytön, vahingonteon, viestintäsalaisuuden loukkauksen ja tietomurron estämisessä voidaan jo nykyisin käyttää televalvontaa. Perustuslakivaliokunnan lausunnosta ei ole sen perustelut huomioon ottaen tehtävissä sellaista johtopäätöstä, että televalvonnan piiriin kuuluvien rikosten joukkoa olisi myöskään syytä supistaa esimerkiksi sen vuoksi, että aikaisemmassa lainvalmistelussa (HE 22/1994 vp ja PeVL 8/1994 vp) tehdyn lainsäädäntöratkaisun ei enää voisi katsoa täyttävän perusoikeusjärjestelmän asettamia vaatimuksia.

Poliisilainsäädännön uudistamista koskevat eduskunnan valiokuntalausunnat ja -mietinnöt viimeisteltiin viime vaalikauden viimeisinä mahdollisina päivinä, minkä vuoksi aikaa kaikkien asiaan vaikuttavien seikkojen pohdintaan jäi kovin vähän. Tämä koskee myös kysymystä mahdollisuudesta käyttää televalvontaa telesoitteita ja telepäätelaitteita käyttäen tehtävien rikosten estämisessä. Riittävästi ei jäänyt aikaa pohtia muun ohessa sitä, mitä rikoksia uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentin 2 kohtaan asetettava kahden vuoden enimmäisrangaistusvaatimus

jättää televalvonnan käyttömahdollisuuden ulkopuolelle.

Lausunnossaan PeVL 67/2010 vp (myös PeVL 66/2010) perustuslakivaliokunta toteaa olevan mahdollista, että tunnistamistietojen saaminen jätetään sitomatta tiettyihin rikostyyppihin, jos sääntely muutoin täyttää perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan nämä edellytykset ovat seuraavat:

- 1) rajoituksesta säädetään lailla,
- 2) rajoitus on tarkkarajainen ja täsmällisesti määritelty,
- 3) rajoituksen perusteena oleva syy on perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävä ja painavan yhteiskunnallisen tarpeen vaatima,
- 4) rajoitus ei koske perusoikeuden ydintä,
- 5) rajoitus on välttämätön hyväksyttävän tarkoituksen saavuttamiseksi sekä perusoikeuden suojaama oikeushyvä ja rajoituksen perusteena oleva intressi ovat keskenään oikeassa suhteessa,
- 6) rajoituksen toteuttamisen osalta on huolehdittu riittävästä oikeusturvajärjestelyistä ja
- 7) rajoitus ei ole ristiriidassa ihmisoikeusvelvoitteiden kanssa.

Näistä rajoitusedellytyksistä useisiin ei tässä yhteydessä tarvitse ottaa erikseen kantaa. Aikaisemmin ei ole käsitelty kysymystä oikeusturvajärjestelyistä. Syytä onkin todeta se, että uuden poliisilain 5 luvun 10 §:n 1 momentin mukaan tuomioistuimien päätetty 8 §:n 2 momentissa tarkoitettua televalvonnasta mukaan lukien siis tilanteet, joissa televalvonta koskee telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyjä rikoksia. Sinällään 10 §:n 2 momentin mukaan pidättämiseen oikeutettu poliisimies voi kiireellisissä tilanteissa väliaikaisesti päättää televalvonnan käyttämisestä, mutta jos tuomioistuin katsoo toimenpiteen edellytysten puuttuvan, kyseisen luvun 57 §:n mukaisesti tiedonhankinnan käyttö on lopetettava sekä sillä saatu aineisto ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Salaisten tiedonhankintakeinojen käytön valvontaa varten on erillinen järjestelmä luvun 63 §:n mukaisesti.

Mitä tulee perusoikeuksien yleisiä rajoitusedellytyksiä koskevan luettelon 3 ja 5 kohtaan, aikaisemmin esitettyä täydentäen on syytä vielä korostaa televalvonnan välttämät-

tömyyttä kysymyksessä olevien telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyjen rikosten estämisessä. Tietoverkon ulkopuolella tapahtuvien rikosten estämisessä käytettäviä muita estämiskeinoja vastaavia keinoja ei yleensä ole käytössä näiden rikosten kohdalla. Lisäksi todistusaineisto säilyy tietoverkossa varsin lyhyen ajan. Telesoitetta ja telepäätelaitetta käyttäen tehdyt luvattomat käytöt, vahingonteot, ja tietomurrot ovat harvoin yksittäisiksi jääviä rikoksia, vaan ovat osatekoja laajemmissa rikoskokonaisuuksissa. Sama saattaa koskea myös viestintäsalaisuuden loukkaamista, jonka osalta on erikseen todettava se, että mainitulla rikoksella loukataan asianomistajan oikeutta luottamuksellisen viestin suojaan. Viestintäsalaisuuden loukkauksen kohdallakaan asianomistajan antama suostumus ei ole välttämättä riittävä rikoksen estämiseksi.

Asianomistajan viestinnällisten oikeuksien turvaaminen ei myöskään liity kysymyksessä olevista rikoksista ainoastaan viestintäsalaisuuden loukkaukseen, vaan myös telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn luvattomaan käyttöön, vahingontekoon ja tietomurtoon. Jos rikoksen kohteena on automaattinen tietojenkäsittelyjärjestelmä, kysymyksessä olevaa tietotekniikkaa yleensä käytetään myös luottamukselliseen viestintään. Kysymys on siis laajemmasta katsannosta yksilön viestinnällisten oikeuksien turvaamisesta ja luottamuksellisen viestinnän rikos oikeudellisesta suojasta. Esimerkkinä voidaan mainita tilanne, jossa haittaohjelmalla saastutettujen tietokoneiden käyttäjien välistä viestintää seurataan salaa kolmannen toimesta ja ääni- sekä kuvamateriaalia tallennetaan tekijän tietokoneelle. Lisäksi luottamuksellisen viestinnän suojan vaarantumisesta on kyse silloin, kun koti- tai julkisrauhan suojaamassa tilassa tai paikassa olevan tietokoneen kamera ja mikrofoni kaapataan joko murtautumalla tietokoneelle tai haittaohjelman avulla siten, että tilassa tai paikassa olevien henkilöiden välistä keskustelua voidaan seurata salaa.

Luvattomasta käytöstä, vahingonteosta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta ja tietomurrosta säädetty ankarin rangaistus on yksi vuosi vankeutta. Rikoksia ei voida näin ollen luonnehtia vähäisiksi, vaikka ne ovatkin lie-

vempiä kuin ne rikokset, joiden estämisessä televalvontaa voidaan yleensä käyttää. Kuten edellä on todettu, uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momentissa mainitaan yksi rikos, jonka enimmäisrangaistus on tätäkin alempi (seksi-kaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttö). Kysymyksessä olevat rikokset voivat sinällään tekotavoiltaan ja näin ollen vakuudeltaan ja vahingollisuudeltaan vaihdella. Tämä näkökohta koskee kuitenkin kaikkia salaisten tiedonhankintakeinojen käytön perusteena olevia perusterikoksia.

On huomattava se, että mainitun momentin mukaan myös televalvontaan voidaan antaa lupa. Asia on pääsääntöisesti aina tuomioistuimen harkinnassa, jolloin huomioon tulee otettavaksi esimerkiksi uuden poliisilain 1 luvun 3 §:n mukainen suhteellisuusperiaate. Suhteellisuusperiaatteen mukaan poliisin toimenpiteiden on oltava puolustettavia suhteessa tehtävän tärkeyteen, vaarallisuuteen ja kiireellisyyteen, tavoiteltavaan päämäärään, toimenpiteen kohteena olevan henkilön käyttäytymiseen, ikään, terveyteen ja muihin vastaaviin häneen liittyviin seikkoihin sekä muihin tilanteen kokonaisarviointiin vaikuttaviin seikkoihin. Tiedonhankintakeinojen käyttöä ja käytöstä päättämistä ohjaavat säännökset saattavat siis johtaa siihen, että tuomioistuin ei myönnä lupaa tiedonhankintakeinon käyttöön, vaikka rikosnimike sellaisenaan käyttöön oikeuttaisikin. Tämä ja aikaisemmin edellä todettu huomioon ottaen perusteltua on, että uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momenttiin lisättäisiin rikoksia, joiden estämisessä televalvontaa tulisi voida käyttää. Näitä rikoksia ovat lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin sekä telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehty luvaton käyttö, vahingonteko, viestintäsalaisuuden loukkaus ja tietomurto. Vastaavuutta voimassa olevan lainsäädännön kanssa korostaisi se, että tältä osin televalvonnan käytön edellytykseksi säädettäisiin rikoksen kohdistuminen automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään. Vaikka hallituksen esityksessä HE 224/2010 vp todettiin (s. 41) ilmaisun ”automaattinen tietojenkäsittelyjärjestelmä” olevan vanhahtava, sillä on kuitenkin sellainen vakiintunut sisältö, että tietävästi käytännön soveltamisessa ei ole ollut ongelmia. Vaikka ilmaisu ennen kaikkea kattaa tietokoneet, sen

piiriin kuuluvat myös muu tiedon muokkaamiseen, tallentamiseen ja siirtämiseen soveltuva informaatioteknologia.

Peitelty tiedonhankinta

Uuden poliisilain 5 luvun 15 §:ssä säädetään peitellystä tiedonhankinnasta ja sen käyttöedellytyksistä. Vastaavasta tiedonhankintamenetelmästä säädetään uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:ssä.

Uuden pakkokeinolain peiteltyä tiedonhankintaa koskevaan pykälään lisättiin eduskuntakäsittelyssä uusi 3 momentti, jonka mukaan peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Tämä perustui perustuslakivaliokunnan lausuntoon (PeVL 66/2010 vp, s. 8), jossa viitataan siihen, että säännösehdotuksen perustelujen mukaan peiteltyä tiedonhankintaa ei ole mahdollista toteuttaa asunnossa. Valiokunta piti perustuslaissa turvatun kotirauhan suojan kannalta välttämättömänä, että kyseinen rajoitus lisätään säännöstekstiin. Tämän sisällöstä lisäystä ei edellytetty tehtäväksi uuteen poliisilakiin.

Lähtökohtana on, että uuden poliisilain 5 luvun salaisia tiedonhankintakeinoja ja uuden pakkokeinolain 10 luvun salaisia pakkokeinoja koskevan sääntelyn tulisi olla olennaisilta osiltaan vastaavansisällöistä. Tämä myös oli eräs lakien kokonaisuudistuksen taustalla olevista tavoitteista. Siksi perusteltua on, että uuden poliisilain 5 luvun 15 §:n peiteltyä tiedonhankintaa koskeva sääntely vastaisi uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:ssä olevaa.

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Uuden poliisilain 5 luvun 53 §:n mukaan ylimääräisellä tiedolla tarkoitetaan telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua tietoa, joka ei liity rikokseen tai vaaran torjumiseen taikka joka koskee muuta rikosta kuin sitä, jonka estämistä tai paljastamista varten lupa tai päätös on annettu. Vaikka sitä ei pykälässä nimenomaisesti mainitakaan, lähtökohtana voidaan pitää, että ylimääräinen tieto on saatu lainmukaisella salaisen tiedonhankintakeinon käytöllä. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että päätös keinon käytöstä

on tehty asianmukaisesti ja salaisen tiedonhankintakeinon käytössä on noudatettu päätöksessä asetettuja ehtoja ja rajoituksia sekä käyttöä ohjaavia lainkohtia. Tiedonhankintakeinon käyttöä koskevan päätöksen tekemisen jälkeen tapahtuvat muutokset esimerkiksi rikosnimikkeessä eivät vielä tarkoita sitä, että kysymys olisi ylimääräisestä tiedosta.

Ylimääräisen tiedon käyttämisestä säädetään uuden poliisilain 5 luvun 54 §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoja, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuimien, jos sillä on toimivalta päättää siitä tiedonhankintakeinosta, jolla tieto on saatu.

Uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 2 momentin ylimääräistä tietoa saa lisäksi käyttää aina rikoksen estämiseksi, poliisin toiminnan suuntaamiseksi ja syyttömyyttä tukevana selvityksenä. Sinällään 2 momentissa mainittu poliisin toiminnan suuntaaminenkin voi liittyä 1 momentissa mainittuun rikokseen selvittämiseen, mitä tukevat myös 2 momentin perustelut. Niissä todetaan (HE 224/2010 vp, s. 134), että poliisin toiminnan suuntaamisen osalta voisi olla kysymys esimerkiksi siitä, että tietoa ei käytetä näyttönä vaan esitutkinna suuntaamiseen. Esitutkinna suuntaamista on esimerkiksi tutkintalain valinta. Perustelujen mukaan ylimääräistä tietoa voitaisiin siten käyttää apuna tässä tarkoituksessa vähäisenkin rikoksen osalta.

Uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentti poikkeaa siitä, mitä hallituksen esityksessä HE 224/2010 vp ehdotettiin. Hallituksen esityksessä olleen pykälän 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa olisi saatu käyttää sellaisen rikoksen selvittämisessä, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Ylimääräistä tietoa olisi hallituksen esityksen säännösehdotuksen mukaan saanut käyttää myös varkauden ja kätkemisrikoksen selvittämisessä. Säännöksessä ei olisi ehdotettu säädettäväksi tuomioistuimen osallistumisesta ylimääräisen tiedon käytöstä päättämiseen.

Ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentti sai lo-

pullisen sisältönsä eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta. Valiokunta totesi (PeVL 67/2010 vp, s. 4 ja 5), että hallituksen esityksen säännösehdotus on ongelmallinen ensinnäkin sen vuoksi, että sen lähtökohtana on yksinomaan perusterikos, vaikka tiedonhankintakeinon käytöstä päätettäessä on otettava huomioon kyseistä keinoa koskevat edellytykset ja 5 luvun 2 §:ssä olevat salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleiset edellytykset. Lisäksi luvan myöntäminen on aina harkinnanvarainen päätös. Toiseksi ehdotettu sääntely ulottaa 54 §:ssä mainittujen salaisten tiedonhankintakeinojen käyttöalan huomattavasti laajemmalle kuin niiden käytön edellytyksistä luvussa muutoin säädetään. Perustuslakivaliokunnan mukaan säännösehdotusta tuli muuttaa siten, että ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin silloin, kun kyseessä oleva ylimääräinen tieto on saatu tiedonhankintakeinolla, jonka käyttämisestä päättää tuomioistuin. Lisäksi ylimääräistä tietoa saadaan käyttää vain niiden rikosten estämiseksi tai paljastamiseksi, johon kyseisen tiedon tuottaneen keinon käyttämisestä olisi voinut vaatia. Tämä on edellytyksenä lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisympäristössä. Nämä näkökohdat hallintovaliokunta otti huomioon mietinnössään (HaVM 42/2010 vp).

Nykyisessä poliisilaissa ei säädetä lainkaan ylimääräisestä tiedosta tai sen käyttämisestä ja tallentamisesta. Nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 13 §:ssä säädetään ylimääräisen tiedon säilyttämisestä. Kun nykyistä pakkokeinolakia laajemmin uudistettiin, hallituksen esityksen yleisperusteluissa käsiteltiin myös kysymystä ylimääräisen tiedon käytön sallittavuudesta esitutkinnaissa (HE 52/2002 vp, s. 27 ja 28). Tuossa yhteydessä todettiin ylimääräisen tiedon käytön olevan sallittua, koska sitä ei ole kielletty, ja että tämä on lainsäätäjän tietoinen ratkaisu.

Hallituksen esityksen HE 52/2002 vp yleisperusteluissa todetaan, että ei ole järkevää eikä myöskään realistista pyrkiä estämään ylimääräisen tiedon käyttöä esitutkinnaissa. Henkilöiden joutumista liian laajan kuuntelun käytön kohteeksi ei voida enää jälkikäteen toteuttaa rajoittamalla jo tapahtuneella kuuntelulla saatujen tietojen käyttöä.

Hallituksen esityksessä todetaan myös, että mitään muutakaan hyväksyttävää perustetta esitutkinnaissa vaikeuttamiseksi ja rikoksenteikijän suojaamiseksi tietojen käyttöä estämällä ei ole. Tämän vuoksi ylimääräisen tiedon käyttöön tulisi hallituksen esityksen mukaan suhtautua samalla tavalla kuin muuhunkin sattumalta poliisiin tietoon tulleeseen tietoon riippumatta siitä, koskeeko ylimääräinen tieto sellaista rikosta, jonka tutkintaan olisi voitu saada kuuntelulupa vai ei. Ylimääräinen tieto on joka tapauksessa tullut poliisiin tietoisuuteen, eikä ole olemassa keinoa, jolla asiointi voitaisiin jälkikäteen muuttaa.

Hallituksen esityksessä HE 52/2002 vp todetaan ylimääräisen tiedon käyttöä oikeudenkäynnissä koskien, että Suomen todistus-oikeuden lähtökohta on vapaan todistelun ja todistusharkinnan periaate, jonka yleisesti katsotaan luovan parhaat edellytykset totuuden selvittämiseen oikeudenkäynnissä. Hallituksen esityksen mukaan ylimääräistä tietoa koskeva käyttökielto tarkoittaisi merkittävää poikkeusta kyseisestä periaatteesta ja olisi oikeusjärjestelmällemme muutenkin vieras. Tämä ei esityksen mukaan estä kuitenkaan sitä, että tuomioistuin yksittäistapauksessa asettaa käyttökiellon. Käytännössä asia ratkaistaan arvioimalla ja punnitsemalla yhtäältä harkittavana olevalla käyttökiellolla suojattavia etuuksia ja arvoja ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimuksia sekä toisaalta todisteen merkitystä ja pyrkimystä aineellisen totuuden selvittämiseen.

Hallituksen esityksen HE 52/2002 vp valmistelun aikoihin ei ollut oikeuskäytäntöä ylimääräisen tiedon käytöstä todisteena. Sittemmin korkein oikeus on antanut ratkaisun KKO 2007:58, jossa katsotaan, että teknisen kuuntelun avulla saatua äänitallennetta voitiin käyttää todisteena rikosoikeudenkäynnissä siitä huolimatta, että käräjäoikeuden myöntämä kuuntelulupa oli myöhemmin kantelun johdosta kumottu ja että tallenne sisälsi pakkokeinolain 5 a luvun 13 §:ssä tarkoitettua ylimääräistä tietoa. Ylimääräisen tiedon osalta ratkaisussa ensinnäkin viitataan hallituksen esityksessä HE 52/2002 vp todettuun tuomioistuimen yksittäistapauksessa suorittamasta punninnasta. Esiin tuodaan se, että mahdollisen todistamiskiellon tavoitteena tässä tapauksessa olisi turvata perustuslain

10 §:ssä tarkoitettua yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojaa sekä ehkäistä tähän perusoikeuteen kohdistuvia loukkauksia. Korkeimman oikeuden mukaan todistamiskieltoa vastaan puhuu vakavien rikosten selvittämisen intressi ja tähän liittyvä rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuus.

Korkein oikeus totesi lisäksi käsillä olevassa tapauksessa ylimääräisen tiedon koskevan rikoslain 15 luvun 11 §:ssä tarkoitettua rikosentekijän suojelemista eli rikosta, jonka selvittämiseksi teknistä kuuntelua ei olisi pakkokeinoin lain 5 a luvun 4 §:n mukaan voitu sellaisenaan myöntää. Kysymyksessä on kuitenkin rikos, josta voidaan tuomita vankeutta (laisa säädetty ankarin rangaistus on yksi vuosi vankeutta) ja jonka selvittämisessä puheena olevalla äänitallenteella on keskeinen merkitys todisteena. Korkeimman oikeuden mukaan äänitallenteen käyttäminen todistena ei sinänsä vaarantaisi kyseisen henkilön oikeutta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin ottaen huomioon, että hänellä olisi joka tapauksessa mahdollisuus tuomioistuimessa ottaa kantaa äänitallenteen todistusarvoon sekä kuulustuttaa todistajia sen johdosta. Ratkaisun johtopäätös oli, että näissä olosuhteissa ei ole perusteltua suhtautua teknisen kuuntelun avulla saatuun ylimääräiseen tietoon toisin kuin muuhunkaan sellaiseen tietoon, joka on sattumalta tullut esille poliisin suorittaman lainmukaisen esitutkinnan yhteydessä.

Uuden poliisilain yleisperusteluissa (HE 224/2010 vp, s. 56—58) on käsitelty seikkoja, jotka johtivat hallituksen esityksen mukaiseen ehdotukseen uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentin sisällöksi. Huomioon on otettu, paitsi korkeimman oikeuden ratkaisu KKO 2007:58, myös Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö (Schenk v. Sveitsi 12.7.1988, Khan v. Yhdistynyt kuningaskunta 12.5.2000, Parris v. Kypros 4.7.2002 ja Matheron v. Ranska 29.3.2005). Niin ikään viitataan eräisiin eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen ratkaisuihin. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön perusteella, koska Euroopan neuvoston ihmisoikeussopimuksen (SopS 19/1990) 6 artiklassa ei ole mitään sääntöjä todisteiden sallittavuudesta sellaisenaan, kysymys on siitä, onko oikeudenkäynti kokonaisuutena tarkas-

tellen oikeudenmukainen todisteiden hankkimistapa mukaan lukien. Tämän vuoksi todisteiden sallittavuus on ensisijaisesti kansallisessa oikeudessa säänneltävä asia. Ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan merkitystä on erityisesti rikoksesta epäillyn tai syytetyin mahdollisuudella riitauttaa todiste. Ihmisoikeustuomioistuin on kiinnittänyt huomiota myös ylimääräisen tiedon hyväksyttävään käyttötarkoitukseen eli rikoksen selvittämiseen. Näkökohdat ovat siis pitkälti samoja kuin korkeimman oikeuden ratkaisussa KKO 2007:58 huomioon otetut näkökohdat.

Ruotsissa ylimääräisen tiedon käyttöä säännellään ensinnäkin oikeudenkäymiskaaren (rättegångsbalk) 27 luvun 23 a §:ssä. Pykälän 1 momentin mukaan, jos salaisessa sähköisen viestinnän (kommunikation) kuuntelussa, salaisessa sähköisen viestinnän valvonnassa tai salaisessa kameravalvonnassa tulee tietoja muusta rikoksesta kuin siitä, joka on ollut perusteena kuuntelulle tai valvonalle, voi tietoja käyttää rikoksen selvittämiseen. Esitutkinta tai vastaava rikoksen selvittäminen voidaan kuitenkin aloittaa näiden tietojen perusteella vain, jos 1) rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään yksi vuosi vankeutta ja voidaan olettaa, että rikos ei johda ainoastaan sakkorangaistukseen, tai 2) siihen on erityisiä syitä. ”Erityisillä tilillä” tarkoitetaan tässä yhteydessä lähinnä tilanteita, joissa merkittävä yleinen etu edellyttää rikoksen selvittämistä ja syytteen nostamista. Jos uutta rikosta koskeva tutkinta on jo käynnissä tai käynnistetään muiden tietojen perusteella, ylimääräistä tietoa saadaan käyttää uuden rikoksen tutkinnassa.

Ruotsissa salaisen tilakuuntelun (hemlig rumsavlyssning) osalta säännös ylimääräisen tiedon käytöstä on kyseistä kuuntelua koskevassa erityislaissa. Ylimääräistä tietoa voidaan lain 12 §:n 1 momentin mukaan käyttää rikoksen selvittämisessä vain, jos uusi rikos on sellainen, jonka esitutkinnassa salaista tilakuuntelua voidaan käyttää. Tämän rajoittamatta ylimääräistä tietoa voidaan käyttää rikoksen estämisessä.

Kesällä 2012 julkaistussa salaisia pakkokeinoja ja vakavaa rikollisuutta koskevassa mietinnössä (SOU 2012:44) ehdotetaan, että ylimääräisen tiedon käyttöä koskevat sään-

nökset yhtenäistetään, mukaan lukien säännökset erityisen vakavan rikollisuuden estämistä koskevassa laissa (lag om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott). Ehdotuksen mukaan oikeudenkäymiskaaren säännökset ulotettaisiin koskemaan myös ylimääräisen tiedon käyttöä koskevia säännöksiä kahdessa muussa laissa.

Norjassa poliisi voi käyttää rikostutkinnassa ilmi tullutta ylimääräistä tietoa. Norjan rikosprosessilaissa (straffeprocessloven) on eräitä säännöksiä (216 g ja 216 i §), jotka koskevat kommunikaatiokontrollissa (muiden ohessa telekuuntelu ja televalvonta) kertyneiden nauhoitusten ja muistiinpanojen hävittämistä sekä siinä saatujen tietojen salassa pitämistä.

Tanskassa oikeudenkäyntiä koskevan lain (lov om rettens pleje) 789 §:n 1 momentin mukaan pakkokeinon käytöllä saatua ylimääräistä saa käyttää rikoksen selvittämisessä suuntaa antavana seikkana (led) kuten mitä tahansa poliisin tietoon tullutta seikkaa. Pykälän 2 momentin mukaan ylimääräistä tietoa ei kuitenkaan saa pääsääntöisesti käyttää tuomioistuimessa todisteena, jollei ole kysymys rikoksesta, joka olisi voinut johtaa kyseisen pakkokeinon käyttöön. Pykälän 3 momentissa säädetään poikkeuksia 2 momentissa ilmaistusta pääsäännöstä. Niiden mukaan tuomioistuin voi päättää, että 2 momentti ei estä käyttöä, jos 1) toinen tutkintahaara ei ole omiaan turvaamaan näyttöä asiassa, 2) asia koskee rikosta, josta lain mukaan voidaan tuomita vankeutta yksi vuosi kuusi kuukautta tai enemmän ja 3) tuomioistuin muuten pitää sitä perusteltavissa olevana.

Hallituksen esityksen HE 224/2010 vp yleisperusteluista voidaan päätellä, että esimerkiksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntö ei edellytä ehdotetunsäältäisen säännöksen säätämistä, mutta ratkaisuun on päädytty kokonaisarvioinnin perusteella. Hallituksen esityksen mukaan Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön on kuitenkin katsottu edellyttävän riittävän kattavaa ja täsmällistä sääntelyä tästä kysymyksestä. Yleisperusteluissa huomiota on kiinnitetty myös perustuslaissa suojatun luottamuksellisen viestin salaisuuden turvaamiseen. Esityksen mukaan johdonmukais-

ta on, että ylimääräistä tietoa saisi käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka tutkinnassa olisi saatu käyttää sitä tiedonhankintakeinoja, jolla tieto on saatu. Lisäksi hallituksen esityksen mukaan käyttömahdollisuuden tulisi ulottua tiettyä vakavuustasoa oleviin muihin rikoksiin. Pykälän perusteluissa (HE 224/2010, s. 134) perustellaan rikostutkinnallisilla tarkoituksemukaisuussyillä sitä, että varkaus ja kätkemisrikos ehdotettiin otettavaksi mukaan säännöksen soveltamisalan piiriin.

Ylimääräisen tiedon käytön hyväksyttävien rajojen määrittäminen lainsäädännöllä on erittäin haasteellista. Erinäiset seikat vaikuttavat siihen, mihin raja on syytä vetää. Rikosten selvittämisintressin ja rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden kannalta tyydyttävänä ei voida pitää sitä, että tiettyä vakavuustasoa olevia rikoksia ei voida selvittää ylimääräistä tietoa käyttäen. Uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentissa oleva keinokohtainen rajaus tarkoittaa sitä, että hyvin vakavien rikosten selvittäminen voi vaarantua. Esimerkkinä voidaan mainita se, että uuden poliisilain 5 luvun 5 §:n mukaan telekuuntelua ei voida käyttää törkeän todistusaineiston vääristeleminen selvittämisessä, jolloin rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on kuusi vuotta vankeutta. Lisäksi telekuuntelua ei ole mahdollista käyttää silloin, kun selvitetään törkeää laittoman maahantulon järjestämistä (kuusi vuotta vankeutta), raiskausta (kuusi vuotta vankeutta), törkeää raiskausta (kymmenen vuotta vankeutta), törkeä pahoinpitelyä (kymmenen vuotta vankeutta), törkeää varkautta (neljä vuotta vankeutta), ryöstöä (kuusi vuotta vankeutta), ja törkeää huumausainerikoksen edistämistä (kuusi vuotta vankeutta).

Jos siis toisen rikoksen estävässä tai paljastavassa toiminnassa käytettävän telekuuntelun kautta paljastuu jonkin henkilön syyllistyminen edellä mainitunlaisiin vakaviin rikoksiin, josta säädetty ankarin rangaistus on rikoksesta riippuen neljästä kymmeneen vuotta vankeutta, näin saatua ylimääräistä tietoa ei voida käyttää uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentin mukaan rikoksen selvittämisessä. Toisaalta kyseisen momentin mukaisia rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vanke-

utta, ei voida niitäkään pitää vähäisinä rikoksina. Uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 2 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää poliisin toiminnan suuntaamiseksi myös esitutkinnassa ja näin ollen myös siis rikoksen selvittämisessäkin ilman rikoksen vakavuustasoa koskevaa edellytystä. Syytä on vielä todeta, että huomiota ei voida myöskään kiinnittää pelkästään rikoksesta epäillyn oikeuksiin. Rikoksilla yleensä loukataan asianomistajien perus- ja ihmisoikeuksia, mikä on rikosten selvittämismahdollisuuksia arvioitaessa otettava huomioon.

Hallituksen esityksessä HE 224/2010 olleen uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa olisi saanut aina käyttää, kun rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Rikoksen selvittämismahdollisuuksien kannalta huomiota tulisi kuitenkin kiinnittää siihen, minkälaisessa asemassa ylimääräinen tieto on asiassa mahdollisesti hankittavan näytön muodostamassa kokonaisuudessa. Tällöin huomio kiinnittyy samantapaisiin näkökohtiin kuin arvioitaessa salaisten tiedonhankintakeinojen käytön edellytyksiä. Kysymys on kuitenkin tiettyjen salaisten tiedonhankintakeinojen käytöllä saadusta ylimääräisestä tiedosta. Uuden poliisilain 5 luvun 2 §:n 2 momentin mukaan telekuuntelua, tietojen hankkimista telekuuntelun sijasta, suunnitelmallista tarkkailua, teknistä kuuntelua, teknistä katselua, henkilön teknistä seuranta, teknistä laitetarkkailua, peitetoimintaa, valeostoa, tietolähteen ohjattua käyttöä ja valvottua läpilaskua saadaan käyttää vain, jos niillä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen estämiselle tai paljastamiselle. Myös eduskunnan perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 67/2010 vp edellä todetun mukaisesti kiinnittänyt huomiota uuden poliisilain 5 luvun 2 §:ssä oleviin salaisten tiedonhankintakeinojen käytön yleisiin edellytyksiin. Uuden poliisilain 5 luvun 53 §:n mukaan ylimääräistä tietoa voidaan saada myös televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä seurannalla, joiden käyttöön uuden poliisilain 5 luvun 2 §:n 2 momentissa mainittua edellytystä ei ole liitetty mutta joilla saadun ylimääräisen tiedon käyttöön johdonmukaisuussyistä edellytys tulisi liittää.

Eduskuntakäsittelyn lopputuloksena uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentissa siis todetaan, että ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin, jos sillä on toimivalta päättää siitä tiedonhankintakeinosta, jolla tieto on saatu. Sen enempää perustuslakivaliokunnan lausunnossa kuin hallintovaliokunnan mietinnössäkään ei käsitellä tarkemmin sitä, missä vaiheessa ja millä tavalla tuomioistuimen päätös hankitaan, jos se on saatava ylimääräisen tiedon käyttämistä varten. Epäselväksi jää myös, minkälaisesta ”käyttämisestä” on kysymys. Kantaa ei oteta myöskään siihen, minkä perusteiden mukaan tuomioistuin asian ratkaisee ja minkälainen harkintavalta (minkä perusteiden mukaan tapahtuva) tuomioistuimella on päätöksenteossa. Näistä syistä tuomioistuimen roolia ylimääräisen tiedon käsittelyssä on välttämätöntä pohtia tässä yhteydessä.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön ja korkeimman oikeuden ratkaisun KKO 2007:58 mukaan tuomioistuimen tehtävänä on yksittäistapauksessa punnita sitä, mikä merkitys ylimääräiselle tiedolle on annettava, kun otetaan huomioon asiaan vaikuttavat, osittain toistensa kanssa vastakkaiset näkökohdat (esimerkiksi yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suoja, rikoksen selvittämisintressi ja ylimääräisen tiedon merkitys asian ratkaisun kannalta). Kun kaikki asiaan vaikuttava selvitys ja näyttö ovat rikosasian pääkäsittelyssä käytettävissä, rikosasian vastaajalla on tuolloin halutessaan parhaat edellytykset riitauttaa ylimääräisen tiedon käyttö ja tuomioistuimella parhaat edellytykset suorittaa ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva punninta. Esimerkiksi rikosprosessin alkuvaiheessa, varsinkin esitutinnan alkaessa edellytykset ovat olennaisesti heikommat, joskin rikoksesta epäilty voi esimerkiksi loppulausuntomenettelyssä puuttua asiaan, jolloin kysymystä ylimääräisen tiedon käytöstä voidaan pohtia jo syyteharkinnassa. Pääkäsittelyssä kysymys on nimenomaan ylimääräisen tiedon käytöstä näyttönä asiassa. Toisaalta tällöin tuomioistuimen tulisi ottaa kantaa kaiken ylimääräisen tiedon käyttöön eikä uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentin mukaisesti vain sellaisen tiedon käyttöön, joka on saatu tie-

donhankintakeinolla, jonka käyttämisestä tuomioistuin päättää.

Jotta tuomioistuimella on pääasian käsitte- lyn yhteydessä tosiasiallinen mahdollisuus arvioida sitä, tulisiko ylimääräisen tiedon käyttö näyttönä sallia, tuomioistuimelle tulee välittyä tieto siitä, että ylimääräistä tietoa on käytetty rikoksen selvittämisessä. Jotta näin voisi tapahtua, tieto ylimääräisen tiedon käytöstä on välityttävä myös syyttäjälle. Ylimääräisen tiedon käytön saattamisella syyttäjän tietoon saattaa olla merkitystä myös syyte- harkinnassa hänen arvioidessaan sitä, mihin seikkoihin hänen on syytä, tarvetta tai perus- teltua vedota todisteena oikeudenkäynnissä, ja arvioidessaan sitä, minkälaista näyttöä syytteen tueksi on esitettävissä. Myös rikok- sesta epäillyn on voitava varautua siihen, että ylimääräistä tietoa voidaan tulla käyttämään näyttönä häntä vastaan.

Edellä mainittujen näkökohtien vuoksi samaan aikaan valmisteilla olevassa esitutkin- ta- ja pakkokeinolainsäädäntöä täydentävässä esityksessä ehdotetaan tarkistettavaksi ensin- näkin esitutkintapöytäkirjaa koskevaa uuden esitutkintalain 9 luvun 6 §:ää niin, että pöy- täkirjaan on kirjattava ylimääräisen tiedon käyttäminen rikoksen selvittämisessä. Oi- keudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 1 momenttia ehdo- tetaan puolestaan täydennettäväksi niin, että haastehakemuksessa on ilmoitettava myös tarkoituksesta käyttää näyttönä ylimääräistä tietoa ja perustelut käyttämiselle. Selvyyden vuoksi täydennettyihin säännöksiin olisi syy- tä viitata ylimääräisen tiedon käyttöä koske- vassa uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 mo- mentissa.

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä il- moittaminen ja siihen liittyvät oikeuden- käynnin julkisuutta koskevat kysymykset

Uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1 momen- tin mukaan telekuuntelusta, tietojen hankki- misesta telekuuntelun sijasta, televalvonnas- ta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelly- stä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä il- moitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjal- lisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tar- koitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankin- takeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuo-

den kuluttua sen käytön lopettamisesta. Koh- teelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomio- istuimelle.

Uuden poliisilain 58 §:n 2 momentin mu- kaan tuomioistuin voi pidättämiseen oikeute- tun poliisimiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedon- hankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaami- seksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttä- mätöntä valtion turvallisuuden varmistami- seksi taikka hengen tai terveyden suojaami- seksi. Pykälän 3 momentin mukaan suunnit- elmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedon- hankinnasta, peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ei ole velvolli- suutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä säädetään.

Uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1—3 momenttia pitkälti vastaava sääntely on uu- den pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1—3 momentissa. Myös uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1 momentissa asetetaan vuoden takaraja ilmoittamiselle, lisäksi 2 momentissa säädetään, että epäiltyyn kohdistetusta peite- toiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohja- tusta käytöstä on ilmoitettava hänelle ilman aiheetonta viivytystä kirjallisesti sen jälkeen, kun asia on saatettu syyttäjän harkittavaksi. Epäillylle ilmoittamisesta on samalla annet- tava kirjallisesti tieto 32 §:ssä tarkoitettulle tuomioistuimelle. Edelleen pykälän 3 mo- mentin mukaan voidaan epäillylle tehtävää ilmoitusta lykätä enintään kaksi vuotta ker- rallaan tai jättää se kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Esitutkinta-, pakkokeino- ja poliisilainsää- dännön uudistamisen yhteydessä tullilain 20 f §:n 1 momentti muutettiin vastaamaan uu- den poliisilain sääntelyä. Momentissa muun ohessa viitataan uuden poliisilain 5 luvun 58 §:ään, mikä tarkoittaa sitä, että poliisilain

pykälään tehtävien muutosten vaikutukset ulottuvat myös mainittuun tullilain momenttiin.

Uuden pakkokeinolain ja uuden poliisilain säätämisen yhteydessä muutettiin myös oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain (370/2007) säännöksiä. Muutokset (laki 821/2011) koskevat oikeudenkäyntiä koskevien perustietojen julkiseksi tulemisen ajankohtaa, asianosaisen oikeutta tiedonsaantiin ja pakkokeinoasioiden julkisuutta. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain säännökset liittyvät uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n säännöksiin ja uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n säännöksiin, koska julkisuutta koskevissa säännöksissä perustietojen sekä ratkaisujen ja muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen julkiseksi tuleminen on sidottu pakkokeinon käytöstä ilmoittamiseen.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momentin mukaan uuden pakkokeinolain 10 luvussa tai uuden poliisilain 5 luvussa tarkoitettua salaista tiedonhankintakeinoja taikka tullilain 20 f §:ssä tarkoitettua tullitoimenpiddettä koskevassa asiassa, jossa tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevaa henkilöä ei vaatimusta käsiteltäessä tarvitse kuulla, perustiedot tulevat julkisiksi vasta, kun tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava rikoksesta epäillylle taikka tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen kohteena olevalle, jollei tuomioistuin päättä, että perustiedot tulevat julkiseksi aikaisemmin. Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 16 §:n 4 momentissa on vastaava säännös tällaisten asioiden ratkaisujen ja muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen julkiseksi tulemisen osalta kuitenkin sillä erotuksella, että tuomioistuin voi erityisestä syystä päättää aikaisemmasta julkiseksi tulemisesta.

Salainen tiedonhankintakeino ja pakkokeinolain mukainen salainen pakkokeino voidaan kohdistaa myös tiedonhankinnan kohteeseen tai rikoksesta epäiltyyn, jonka henkilöllisyys on tuntematon, jos hänet voidaan muuten yksilöidä riittävällä tavalla. Uuden poliisilain 5 luvun 58 §:ssä tai uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä tai ei säädetä siitä, miten pykälän mukainen ilmoittamisvel-

vollisuus suhtautuu näihin tilanteisiin. Pykälän perusteluissa (HE 224/2010 vp, s. 137 ja HE 222/2010 vp, s. 360) todetaan, että tuntemattomaksi jääneelle tiedonhankinnan kohteelle tai epäillylle ilmoitusta ei voitaisi luonnollisesti tehdä. Mikäli tiedonhankinnan kohteen tai epäillyn henkilöllisyys myöhemmin selviäisi, tulisi ilmoitus kuitenkin tehdä. Perusteluissa todetaan vielä, että tällaiset tilanteet saattaisivat myös muodostaa poikkeuksen pykälässä säädetyistä määräajoista, koska niitä ei joissakin tapauksissa kyettä noudattamaan.

Eduskunnan apulaisoikeusasiamiehen 30 päivänä joulukuuta 2011 antamassa ratkaisussa (Dnro 1716/2/09) käsitellään tilanteita, joissa salaisen tiedonhankinnan käytöstä ilmoittamista keinon kohteena olleelle henkilölle ei voida tehdä sen takia, että hän on jäänyt tuntemattomaksi. Ilmoittamisen lykkäämistä tai kokonaan ilmoittamatta jättämistä ei voida tehdä sillä perusteella, että epäilty on tuntematon. Apulaisoikeusasiamies kiinnittää huomiota siihen, että oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momentissa ja 16 §:n 4 momentissa julkisuus on kytketty epäillylle ilmoittamisen määräaikoihin.

Tiedonhankintakeinon kohteena olleen tai rikoksesta epäillyn henkilöllisyyden ollessa epäselvä saattaa käydä niin, että uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1 momentissa tai uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1 momentissa säädetty vuoden enimmäisaika kuluu umpeen ilman, että ilmoitusta saadaan tehtyä. Sama saattaa koskea tilanteita, joissa ilmoittamista on tuomioistuimen päätöksellä lykätty tietyksi ajaksi ja joissa uutta lykkäystä ei enää myönnetä. Selvyyden vuoksi laissa tulisi säätää siitä, milloin ilmoitus on tehtävä enimmäisajan tai lykkäyksen jo kuluttua umpeen. Kun salaisen tiedonhankintakeinon tai salaisen pakkokeinon käytöstä on näissä tilanteissa jo käytännössä kulunut pitkän aikaa, ilmoitus tulisi tehdä ilman aiheutonta viivytystä. Tällaista muotoilua myös jo käytetään uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1 momentissa.

Uuden poliisilain 5 luvun 58 §:ssä ilmoittaminen tuomioistuimelle on kytketty 1 momentin mukaisesti tilanteisiin. Vaikka tarkoituksena on, että ilmoitus tuomioistuimelle

tehdään myös silloin, kun tiedonhankinnan kohteelle ilmoitetaan 2 momentissa tarkoitetun lykkäyksen jälkeen, tämä jää epäselväksi pykälän sanamuodon perusteella. Sama epäselvyys koskee myös uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 3 momentin lykkäystilanteita. Pykälää tulisikin muuttaa niin, että niistä selvää, että ilmoitus tuomioistuimelle on tehtävä kaikissa tilanteissa, joissa tiedonhankintakeinon tai pakkokeinon käytöstä on ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle tai epäillylle. Ilmoittamisvelvollisuutta koskevat muutokset uuteen pakkokeinolakiin ehdotetaan tehtäväksi sitä koskevassa hallituksen esityksessä, joka annetaan samaan aikaan tämän esityksen kanssa.

Oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momentissa ja 16 §:n 4 momentissa perustietojen sekä ratkaisun ja muiden oikeudenkäyntiasiakirjojen julkiseksi tuleminen on pääsääntöisesti sidottu siihen ajankohtaan, jona salaisen tiedonhankintakeinon tai toimenpiteen käytöstä on viimeistään ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle tai rikoksesta epäillylle. Näiden säännösten perusteella epäselväksi jää julkiseksi tuleminen niissä tilanteissa, joissa ilmoitusta ei saada kyseiseen ajankohtaan mennessä tehtyä tiedonhankinnan kohteelle tai epäillylle sen vuoksi, että hän on henkilöllisyydeltään edelleen tuntematon. Kysymys on siis tilanteista, joiden vuoksi edellä todetun mukaisesti uuden poliisilain 5 luvun 58 §:ää ja uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ää tarvitsisi täydentää.

Kun kysymys on sellaisesta salaisesta tiedonhankintakeinosta tai salaisesta pakkokeinosta, jonka käyttämisestä tuomioistuin päättää, luvan myöntäneelle tuomioistuimelle on uuden poliisilain 5 luvun 58 §:n 1 ja 3 momentin sekä uuden pakkokeinolain 10 luvun 60 §:n 1 ja 2 momentin nojalla kirjallisesti ilmoitettava siitä, että salaisen tiedonhankintakeinon tai salaisen pakkokeinon käytöstä on ilmoitettu sen kohteelle. Tämä tulisi koskemaan myös tilanteita, joissa alun perin tuntemattomalle kohteelle on hänen henkilöllisyytensä selvittyä ilmoitettu ilman aiheutonta viivytystä keinon käytöstä määrääjän jo kulluttua umpeen. Näissä tilanteissa julkiseksi tuleminen voitaisiin kytkeä tähän tuomioistuimelle tapahtuvaan ilmoittamiseen, mitä

koskevat muutokset tulisi tehdä oikeudenkäynnin julkisuudesta yleisissä tuomioistuimissa annetun lain 5 §:n 2 momenttiin ja 16 §:n 4 momenttiin. Kyseiset muutosehdotukset sisältyvät samaan aikaan valmisteltavana olevaan hallituksen esitykseen esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntöä täydentäväksi lainsäädännöksi.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Hallituksen esityksellä täydennetään ja täsmennetään vuoden 2014 alussa voimaan tulevaa uutta poliisilakia. Laissa on jo ennen sen voimaantuloa havaittu muutostarpeita, jotka liittyvät erityisesti lain säätämisen jälkeen havaittuihin täydentämis- ja muutostarpeisiin.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Televalvonnan käyttöedellytyksiä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi niin, että poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön, vahingontekoon, viestintäsalaisuuden loukkaukseen tai tietomurtoon tai, jos lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin.

Peiteltyä tiedonhankintaa koskevaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jonka mukaan peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

Suunnitelmallisen tarkkailun käyttöedellytyksiä ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan uuden pakkokeinolain suunnitelmallista tarkkailua koskevaa sääntelyä.

Telekuuntelulla, televalvonnalla, tukiasematietojen hankkimisella ja teknisellä tarkkailulla saatua niin sanottua ylimääräistä tietoa saisi käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättäisi tuomioistuin pääkäsittelyn yhteydessä.

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittamista koskevia uuden poliisilain säännöksiä täydennettäisiin koskien tilanteita, joissa tiedonhankintakeinon kohteena olleen henkilöllisyys ei ole vielä selvillä ilmoittamista koskevan määräajan tai ilmoittamisen lykkäyksen päättyessä. Näissä tilanteissa tiedonhankintakeinosta olisi ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

4 Esityksen vaikutukset

Hallituksen esityksellä ei ole mainittavia lainvalmistelussa huomioon otettavia julkiseen talouteen tai viranomaisten toimintaan kohdistuvia vaikutuksia, sama pitkälti koskee yhteiskunnallisia vaikutuksia. Esityksen ehdotukset eivät toteutuessaan merkittävästi vaikuttaisi viranomaisten tehtäviin ja menettelytapoihin niiden työmäärää lisäävästi.

5 Asian valmistelu

Hallituksen esitys on valmistelu yhdessä uutta esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntöä koskevan hallituksen esityksen kanssa sisäasiainministeriön ja oikeusministeriön edustajien muodostamassa ryhmässä.

Hallituksen esityksestä on järjestetty lausuntokierros ja lausunnon antoi yhteensä 42 tahoa. Yleisesti ottaen esitysluonnoksen ehdotuksia pidettiin kannatettavina. Kaikista säännösehdoista ei lausuttu.

Lausuntokierroksen jälkeen hallituksen esitys on viimeistelty virkatyönä sisäasiainministeriössä. Esityksen jatkovalmistelu on suoritettu yhteistyössä esitutkinta- ja pakkokeinolakia koskevan hallituksen esityksen luonnoksen jatkovalmistelun kanssa.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan uutta esitutkintalakia ja uutta pakkokeinolakia koskeva hallituksen esitys. Se ja tämä esitys liittyvät toisiinsa salaista tiedonhankintaa koskevan sääntelyn eli uuden poliisilain 5 luvun ja uuden pakkokeinolain 10 luvun osalta. Näiden esitysten käsittely on syytä sovittaa yhteen eduskunnassa.

Lisäksi samanaikaisesti eduskunnan käsiteltävänä tulee olemaan rajavartiolaitos- ja suodistusta koskeva esitys. Siinä ehdotetaan muutettavaksi poliisilain (872/2011) 2 luvun 21 §:ää, jossa säädetään rajatarkastuksista ja tullitoimenpiteistä, mikä tulisi huomioida eduskuntakäsittelyssä.

Eduskunnassa on käsiteltävänä hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain ja henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain sekä eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta (HE 66/2012 vp). Henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisesta koskevassa lakiehdotuksessa on useita viittauksia nykyiseen poliisilakiin. Lisäksi esitykseen sisältyy lakiehdotus Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 5 ja 6 §:n muuttamisesta. Kyseisen lain 3 §:ssä viitataan poliisilain (493/1995) 35, 36 ja 36 a §:n. Uuden poliisilain myötä viittaukset tulisi muuttaa niin, että pykälässä viitattaisiin poliisilain (872/2011) 4 luvun 2 §:n ja 3 §:n ja 5 luvun 40—42 §:n.

Samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetaan hallituksen esitys eduskunnalle laiksi poliisin hallinnosta annetun lain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös poliisilain 5 luvun 10 §:n 3 momenttia niin, että "liikkuvan poliisin päällikkö" poistetaan kyseisestä momentista. Muutos tulisi voimaan vuoden 2014 alusta lukien.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Poliisilaki

5 luku. Salaiset tiedonhankintakeinot

5 §. Telekuuntelu ja sen edellytykset. Pykälän 2 momentin johdantolauseen mukaan poliisille voidaan antaa lupa telekuunteluun rikoksen estämiseksi, jos telekuuntelun kohteena olevan henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän momentissa mainittuihin rikoksiin.

Voimassa olevan poliisilain 31 d §:ssä sekä uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentissa säädetään, että telekuuntelu kohdistetaan henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään, telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen. Tarkasteltavana olevan momentin johdantolauseetta ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että se saatettaisiin vastaamaan voimassa olevan poliisilain 31 d §:ssä sekä uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:n 2 momentissa olevaa sääntelyä.

7 §. Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen. Pykälässä säädetään telekuuntelusta sekä telekuuntelun kaltaisista tiedonhankintakeinoista päättämisestä. Pykälän 2 momenttiin ja 3 momentin 1, 3, 4, 6 ja 7 kohtiin ehdotetaan tehtäväksi täsmennyksiä. Muut kuin 3 momentin 1 kohtaan tehtävät täsmennykset liittyvät siihen, että telekuuntelu kohdistuu tulevaisuuteen ja tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta voi olla takautuvaa tai tulevaisuuteen kohdistuvaa.

Pykälän 2 momentin mukaan lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan. Momentissa ei oteta huomioon sitä, että telekuuntelussa ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen hankkimisessa telekuuntelun sijasta ovat tulevaisuuteen kohdistuvia salaisia tiedonhankintakeinoja, joiden kohdalla toimenpiteen kestolla on merkitystä. Tämän vuoksi momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi niin, että määräaika koskee vain tele-

kuuntelua ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedonhankintakeinoja.

Pykälän 3 momentin 1 kohtaan ehdotetaan myös täsmennystä, joka liittyy toimenpiteen perusteen yksilöimiseen. Uuden poliisilain 5 luvun mukaan salaista tiedonhankintaa voidaan joissain tapauksissa hyödyntää vaaran torjumiseen, joka ei välttämättä aina liity rikoksen estämiseen tai paljastamiseen. Tämä niin sanottu poliisioikeudellinen vaara voi aiheutua inhimillisestä toiminnasta, mutta myös esimerkiksi eläimen käyttäytymisestä tai luonnonvoimista. Tämän johdosta on perusteltua, että myös sellaisten vaaratilanteiden torjunnassa, joissa on käytetty salaista tiedonhankintakeinoja, yksilöidään toimenpiteen perusteena ollut vaara ja suoritetaan laissa edellytetty dokumentointi.

Momentin 3 kohdan mukaan telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja telekuuntelun edellytykset perustuvat. Kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi niin, että vaatimuksesta ja päätöksestä on ilmentävä myös telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset, jos on kysymys mainitun tiedonhankintakeinon käyttämisestä.

Momentin 4 kohdassa säädetään, että vaatimuksesta ja päätöksestä on ilmentävä luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella. Kohtaa muutettaisiin niin, että siinä todetaan tämän koskevan nimenomaan tulevaisuudessa tapahtuvaa tiedonhankintaa eli telekuuntelua ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista.

Momentin 6 kohtaa ehdotetaan täydennettäväksi siten, että siinä telekuuntelun lisäksi mainitaan telekuuntelun sijasta toimitettava tietojen hankkiminen. Samanlainen lisäys tehtäisiin rajoituksia ja ehtoja koskevaan momentin 7 kohtaan.

8 §. Televalvonta ja sen edellytykset. Pykälän 2 momentin johtolauseetta ehdotetaan muutettavaksi teknisesti niin, että siihen tehdään sanamuodon tarkistuksia.

Pykälän 2 momenttia ehdotetaan myös muutettavaksi niin, että momenttiin lisätään

uusi 3 kohta, joka koskee telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyä, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaa luvaton käyttöä, vahingontekoa, viestintäsalaisuuden loukkausta tai tietomurtoa. Kohdan lisäämisellä momentissa nykyisin olevat 3—6 kohta siirtyvät 4—7 kohdaksi. Lisäksi muutettavaan 4 kohtaan ehdotetaan otettavaksi seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäytön ja parituksen lisäksi lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin.

Momenttiin tehtävien muutosten taustaa on selostettu yleisperusteluissa samoin kuin suhteellisuusperiaatteen merkitystä arvioitaessa sitä, myönnetäänkö telesoitetta tai telepäätelaitetta tehdyn luvattoman käytön, vahingon, viestintäsalaisuuden loukkauksen tai tietomurron estämistä varten lupa televalvontaan. Suhteellisuusperiaatteella on merkitystä myös harkittaessa luvan myöntämistä selvittäessä lapsen houkutteleva seksuaalisiin tarkoituksiin, mutta lapsen suojaaminen seksuaalisissa suhteissa yleensä puoltasi luvan myöntämistä näissä tapauksissa. Muiden momentissa mainittujen rikosten tavoin nyt kysymyksessä olevien rikosten osalta luvan myöntäminen televalvontaan olisi tuomioistuimen harkinnassa.

Kohdassa käytettäisiin ilmaisua ”automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään” kohdistuvaa nykyisen poliisilain 31 c §:n 1 momentin tavoin. Ilmaisun ulottuvuus ei tietävästi ole aiheuttanut tulkintaongelmia. Tyypillisimmin ilmaisu kattaa tietokoneet, mutta sen piiriin kuuluu myös muu tiedon muokkaamiseen, tallentamiseen, säilyttämiseen ja siirtämiseen soveltuva informaatioteknologia.

Uuden poliisilain 1 luvun 3 §:ssä ilmaistu suhteellisuusperiaate tulee ottaa huomioon harkitessa televalvonnasta päättämistä. Tuomioistuimen on luvan myöntämistä harkitessaan otettava huomioon erityisesti poliisin tehtävän tärkeys, jolla tässä yhteydessä tarkoitetaan lähinnä toimenpiteen perusteena olevan rikoksen estämisen tärkeyttä sekä osaltaan myös rikoksen törkeyttä eli sitä kuinka vakava kyseisen rikoksen ilmene-mismuoto on kyseessä. Ensiksi mainittu korostuu erityisesti tilanteissa, joissa on syytä olettaa, että telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehdään rikos osana estettävää ri-

koskokonaisuutta joko niin, että vastaavia rikoksia on tehty ja tietyllä todennäköisyydellä tullaan tekemään suuri määrä tai niin, että kysymyksessä olevan rikoksen tekeminen on edellytys jonkin toisen rikoksen tekemiselle. Näissä tilanteissa televalvonnan käyttäminen saattaa samalla edistää muiden saman tekijän tekemien vastaavien rikosten estämistä ja tällä saatetaan pystyä estämään myös toisten rikosten tekeminen.

Poliisilain 1 luvun 3 §:ssä säädetyllä suhteellisuusperiaatteessa mainituilla vaarallisuudella ja kiireellisyydellä on myös merkitystä harkittaessa luvan myöntämistä. Rikoksen vaarallisuus liittyy tässä tapauksessa siihen, että toimenpiteen kohteena oleva henkilö aiheuttaa tietynasteisen vaaran televalvontaa koskevan perusterikoksen täyttymisestä. Mitä kaukaisempi vaara on sitä vähäisempi on myös keinon käyttämisen tarve. Olematon tai hypoteettinen vaara ei puoltasi lainkaan luvan myöntämistä. Toisaalta, mitä lähemmäs rikoksen toteutumista mennään, sitä konkreettisemmaksi vaara muodostuu. Esimerkiksi tietynlainen toiminta tai käyttäytyminen voi osoittaa henkilön tulevasta aiheista, jotka voivat puoltaa luvan myöntämistä. Kiireellisyys liittyy lähinnä niin sanottuihin rynnäkötilanteisiin tai tilanteisiin, jolloin on olemassa välitön hengen ja terveyden vaara. Näissä tilanteissa toimivaltuuden käyttämisestä päättää pääsääntöisesti poliisimies.

Televalvonnan osalta suhteellisuusperiaatteen näkökulmasta merkityksellisessä asemassa ovat myös toimenpiteen kohteena olevan henkilöön liittyvät seikat, kuten esimerkiksi hänelle tiedonhankintakeinosta aiheutuva oikeuden loukkaus. Toisaalta esimerkiksi viestintäsalaisuuden loukkauksella loukataan asianomistajan oikeutta luottamuksellisen viestin suojaan, mikä olisi uuden poliisilain 1 luvun 3 §:n mukaisesti asiaan vaikuttavana seikkana otettava huomioon luvan myöntämistä harkittaessa. Myös muut nyt kysymyksessä olevat rikokset kohdistuvat tietotekniikkaan, jota yleensä käytetään luottamukselliseen viestintään.

Asiaan vaikuttavana seikkana voidaan ottaa huomioon myös se, mitä mahdollisuuksia kyseisen rikoksen estämiseen tarjoaa 9 §:ssä säännelty televalvonta telesoitteen tai telepäätelaitteen haltijan suostumuksella: Onko

asia suuremmitta vaikeuksista selvitettävissä asianomistajan tai usean asianomistajan antamalla suostumuksella? Vähimmän haitan periaate puoltaisi tämän keinon käyttämistä. Tarve estää kiireellisesti uusien rikosten tekeminen saattaa kuitenkin johtaa siihen, että suostumusperusteinen televalvonta ja kaikkien mahdollisten suostumuksenantajien suostumuksen saamisen selvittäminen ei ole perusteltavissa oleva vaihtoehto.

10 §. Televalvonnasta päättäminen. Pykälän 3, 5 ja 6 momenteja ehdotetaan muutettavaksi.

Pykälän 3 momentista ehdotetaan poistettavaksi ”muussa kuin 3 §:ssä tarkoitettussa asiassa”. Momentissa viitataan luvun 8 §:n 4 momenttiin, joka koskee vaaran torjumistilanteita. Päätöksenteko 3 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa on säännelty kattavasti 10 §:n 1 ja 2 momentissa. Lisäksi momentin sanamuotoa tarkistetaan niin, että momentissa mainittu poliisiyksikön päällikkö ”ratkaisee televalvontaa koskevan asian”. Muutos liittyy jäljempänä 5 momentin alla esitettyyn.

Pykälän 5 momentissa todetaan, että lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuuksiksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä aikaa, joka voi olla kuuksista pidempi. ”Lupa” tässä yhteydessä viittaa tilanteisiin, joissa tuomioistuimien päätös televalvonnan käyttämisestä. Pykälän 2 ja 3 momentin mukaisesti myös pidättämiseen oikeutetulla poliisimiehellä on toimivalta tehdä päätös eräissä tapauksissa. Vastaavia toimivallan jakotilanteita koskien luvun muissa säännöksissä (18 §:n 3 momentti ja 20 §:n 3 momentti) käytetään ilmaisua ”lupa voidaan antaa ja päätös tehdä”. Momentin alku ehdotetaan muutettavaksi kuulumaan vastaavalla tavalla.

Pykälän 6 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavoin kuin 7 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

12 §. Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen. Pykälän 3 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavoin kuin 7 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

13 §. Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi täsmennyksiä, jotka liittyvät myös yleispe-

rusteluissa esitettyyn ennen lakien voimaantuloa havaittuihin muutostarpeisiin.

Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momenttiin lisätään toinen virke, jonka mukaan ”Tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämättä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta”.

Muutosehdotus liittyy uuden pakkokeinolain 10 luvun 12 §:ään sen eduskuntakäsittelyssä tehtyihin muutoksiin. Kyseinen uuden pakkokeinolain pykälä sai lopullisen muotonsa perustuslakivaliokunnan lausunnon (PeVL 66/2010 vp) perusteella, jonka johdosta lakivaliokunta totesi mietinnössään (LaVM 44/2010 vp) pykälän 1 momentin osalta, että mahdollisuudesta käyttää teknistä laitetta on erityisesti rikoslain 24 luvun 6 §:n mukainen salakatselun kriminalisointi huomioon ottaen syytä säätää pykälän 1 momentissa. Momenttiin lisättiin virke, jonka mukaan ”suunnitelmallisessa tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:n (salakatselu) estämättä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta”.

Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että momenttiin lisätään toinen virke, jonka mukaan ”Teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa”.

Muutosehdotus liittyy uuden pakkokeinolain 10 luvun 12 §:n 3 momenttiin eduskuntakäsittelyssä tehtyyn muutokseen, joka vastaa käsiteltävänä olevaan momenttiin ehdotettavaa muutosta. Lisäys uuteen pakkokeinolakiin tehtiin lakivaliokunnan aloitteesta. Valiokunta totesi mietinnössään (LaVM 44/2010 vp) muun muassa, ettei se näe tarvetta teknisen laitteen käyttämiseen suunnitelmallisen tarkkailun yhteydessä kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvissa tilanteissa.

Ehdotetut muutokset ovat perusteltuja johdonmukaisuussyistä, sillä uuden poliisilain 5 luvussa tarkoitettujen salaisten tiedonhankintakeinojen ja uuden pakkokeinolain 10 luvussa tarkoitettujen salaisten pakkokeinojen tulee vastata toisiaan, ellei esimerkiksi lakien

tarkoituksesta muuta johdu. Yksi lakien kokonaisuudistuksen tavoitteista oli, että pakkokeinolain ja poliisilain tiedonhankintaa koskevien toimivaltuussäännöksiä perusteettomat eroavuudet saataisiin poistettua. Edellä kerrotut eroavuudet ovat siten perusteettomia ja voi johtaa tulkintaongelmiin käytännössä. Myös eduskunnan apulaisoikeusasiamies on kiinnittänyt kyseisten pykälien eroavuuksiin huomiota 12.5.2011 antamassaan ratkaisussa Dnro 1979/4/09.

15 §. Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset. Pykälään ehdotetaan tehtäväksi täsmennyksiä, jotka liittyvät osaksi jo yleisperusteluissa esitettyyn.

Uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 3 momentissa peittelystä tiedonhankinnasta säädetään, että peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Kyseinen lisäys pykälään tehtiin uuden pakkokeinolain eduskuntakäsittelyn aikana. Vastaavanlaista lisäystä ei kuitenkaan tehty uuteen poliisilakiin. Eroavuudelle ei ole perusteita ja tämä voi aiheuttaa tulkintaongelmia.

Peiteltyä tiedonhankintaa koskevaan pykälään ehdotetaan lisättäväksi *uusi 3 momentti*, joka vastaa uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:n 3 momenttia.

18 §. Teknisestä kuuntelusta päättäminen. Pykälän 4 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavoin kuin 7 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

20 §. Teknisestä katselusta päättäminen. Pykälän 4 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavoin kuin 7 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

22 §. Teknisestä seurannasta päättäminen. Pykälän 4 momentin 1 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi vastaavalla tavoin kuin 7 §:n 3 momentin 1 kohtaa.

28 §. Peitetoiminta ja sen edellytykset. Pykälän 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään tulliselvitysrikokseen tai rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Viita-

tussa uuden pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä säädetään niistä rikoksista, joiden selvittämisessä voidaan pakkokeinolain mukaan käyttää telekuuntelua, ja viitatussa kohdassa sukupuolisiveellisyttä loukkaavan kuvan levittämisestä niissä tilanteissa, joissa kohteena on lapsi. Viimeksi mainitun estämisessä ja selvittämisessä telekuuntelua ei voida käyttää.

Momentin ensimmäinen virke on kirjoitettu harhaan johtavalla tavalla ja hieman epäselvästi. Virkkeessä on tarkoituksena todeta, että poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään tulliselvitysrikokseen tai jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen.

Momentti on lisäksi puutteellinen. Peitetoiminnan käyttöedellytyksistä säädetään nykyisen poliisilain 31 a §:ssä. Pykälän 2 momentin (483/2010) mukaan oikeutta peitetoimintaan ei kuitenkaan ole nykyisen pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:ssä (”telekuuntelurikokset”) mainitun, rikoslain 17 luvun 8 a §:ssä tarkoitetun törkeän laittoman maahantulon tai sen rangaistavan yrityksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Nykyisen poliisilain 31 a §:n 2 momentti on lisätty lakiin rajavartiolainsäädännön uudistamisen yhteydessä. Momentin kattamista peitetoiminnan käyttötarkoituksista selvittäminen kuuluu pakkokeinolain piiriin. Momentin perusteluissa todetaan (HE 219/2008 vp, s. 47), että peitetoiminta on kielletty rajavartiolaitokselta rajavartiolain 41 §:n mukaan ja että peitetoiminnan tarpeellisuutta poliisille ei ole törkeän laittoman maahantulon järjestämisen tutkinnan osalta kyseisen esityksen yhteydessä arvioitu. Uuden poliisilain säätämisen yhteydessä ei myöskään suoritettu perusteluissa viitattua arviointia. Tämän vuoksi nykyisen poliisilain 31 a §:ään lisättiin uusi 2 momentti, jonka mukaan oikeutta peitetoimintaan ei ole pakkokeinolain 5 a luvun 2 §:ssä mainitun, rikoslain 17 luvun 8 a §:ssä

tarkoitettua törkeän laittoman maahantulon tai sen rangaistavan yrityksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Nykyisen poliisilain 31 a §:n 2 momentti ja siitä ilmenevä törkeän laittoman maahantulon rajautuminen peitetoiminnan käyttöalan ulkopuolelle on epähuomiossa jäänyt ottamatta huomioon nyt käsiteltävässä momentissa.

Edellä todetun johdosta momenttia ehdotetaan selvennettäväksi ja täsmennettäväksi niin, että poliisi saa kohdistaa rikoksen estämiseksi henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään tulliselvityksrikokseen taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen.

30 §. *Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen.* Muutosehdotus koskee ainoastaan suomenkielistä versiota. Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädetään yhdestä toimivaltuuden käytön edellytyksestä. Mainitun 2 kohdan mukaan poliisimiehen toiminta ei tule aiheuttamaan vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle. Pakkokeinolain 10 luvun 29 §:ssä vastaava kohta on muotoiltu siten, että poliisimiehen toiminta ”ei aiheuta” vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle. Säännökset on tarkoitettu sisällöltään samanlaisiksi, ja nykyinen kirjoituksellinen erovaisuus saattaa aiheuttaa epäselvyyttä. Pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi vastaamaan pakkokeinolain 10 luvun 29 §:n 2 kohdan muotoilua. Viimeksi mainitun 2 kohdan mukaan poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle.

38 §. *Valeoston toteuttamista koskeva päätös.* Nykyisen pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan valeoston toteuttamista koskevassa päätöksessä on mainittava valeostosta päättä-

nyt poliisimies ja tuomioistuin, päätösten antopäivät ja sisältö. Tuomioistuin ei osallistu valeostosta päättämiseen, joten se ehdotetaan poistettavaksi puheena olevasta kohdasta. Samalla aiheettomasti monikossa oleva sana ”päätösten” ehdotetaan muutettavaksi sanaksi ”päättöksen”. Momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi niin, että sanan ”toteuttamisen” tilalle muutetaan tiedonhankintakeinon nimi ”valeoston”.

42 §. *Tietolähteen ohjatusa käytöstä päättäminen.* Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voitaisiin antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Eduskunnan jo hyväksymän säännöksen mukaan päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan. Viimeksi mainittua aikaa voidaan pitää käytännön tarpeita silmällä pitäen liian lyhyenä. Tietolähteen ohjattu käyttö jossakin määrin muistuttaa peitetoimintaa, jota koskeva päätös voidaan 32 §:n 2 momentin mukaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan. Myös tietolähteen ohjattuun käyttöön saattaa sisältyä luottamuksen hankkimista koskeva vaihe. Momentissa säädettävä aika on enimmäisaika, jota päätöksessä ei tule automaattisesti käyttää. Lisäksi myös tietolähteen ohjattua käyttöä koskee 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan salaisen tiedonhankintakeinon käyttö on lopetettava ennen päätöksessä mainitun määräajan päättymistä, jos käytön tarkoitus on saavutettu tai sen edellytyksiä ei enää ole.

47 §. *Suojaamisesta päättäminen.* Pykälän 1 momentissa säädetään, että keskusrikospoliisin tai suojelupoliisin päällikkö päättää 46 §:n 2 momentissa tarkoitettua rekisterimerkinnän tekemisestä sekä asiakirjan valmistamisesta. Pykälän 2 momentin mukaan salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää muusta tiedonhankinnan suojaamisesta.

Pykälän 2 momentin sanamuoto jättää epäselväksi mistä ”muusta” tiedonhankinnan suojaamisesta pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää, vaikka 2 momentin muutoksella on tarkoitettu, että kyseinen poliisimies päättäisi ”muusta kuin 1 momentissa tarkoitettua” tiedonhankinnan suojaamisesta. Tämän vuoksi kyseistä momenttiin ehdotetaan tehtäväksi täsmennys, jonka mukaan salai-

seen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta tiedonhankinnan suojaamisesta.

50 §. Kuuntelu- ja katselukiellot. Uuden poliisilain 5 luvun 50 §:n mukaan telekuuntelua, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskevista kielloista on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä säädetään.

Tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta säädetään uuden poliisilain 5 luvun 6 §:ssä. Kyseinen toimivaltuus on telekuuntelun kaltainen tiedonhankintakeino ja sillä puututaan luottamuksellisen viestin suojaan. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta on keinoluettelossa mainittu. Tämä erovaisuus uuden poliisilain ja uuden pakkokeinolain välillä on perusteeton. Siksi tietojen hankkiminen telekuuntelun sijasta ehdotetaan lisätäväksi käsiteltävänä olevaan pykälään.

54 §. Ylimääräisen tiedon käyttäminen. Pykälän 1 momentissa säädetään, että ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin, jos sillä on toimivalta päättää siitä tiedonhankintakeinosta, jolla tieto on saatu.

Momenttia ehdotetaan muutettavaksi ensinnäkin niin, että siihen lisätään uusi toinen virke, jonka mukaan ylimääräistä tietoa saadaan käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Momentin toinen virke siirtyisi muutettuna kolmanneksi virkkeeksi. Sen mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättäisi tuomioistuin pääkäsittelyn yhteydessä. Lisäksi momentin uudessa neljännessä virkkeessä todettaisiin viittauksenomaisesti, että ylimääräisen tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 1

momentin 8 kohdassa. Muutosten taustaa on selostettu yleisperusteluissa.

Ilmaisu ”erittäin tärkeä merkitys” käytetään tiettyjen salaisten tiedonhankintakeinojen käytön edellytyksenä 2 §:n 2 momentissa. Ilmaisun sisältöä on tarkemmin selostettu hallituksen esityksessä HE 224/2010 vp (s. 38—39), joita soveltuvin osin voidaan hyödyntää tässäkin. Kysymys ei ole siitä, että rikos jäisi selvittämättä ilman ylimääräisen tiedon käyttöä. Toisaalta ylimääräistä tietoa ei voisi käyttää vielä sillä perusteella, että käyttäminen helpottaisi asian selvittämistä, eikä myöskään silloin, kun näyttö samalla vaivalla voidaan hankkia muilla keinoilla. Ilmaisun ”erittäin tärkeä merkitys” tarkoittaa sitä, että ilman ylimääräisen tiedon käyttöä rikoksen selvittäminen aiheuttaisi kohtuuttomia kustannuksia tai muuten olisi hyvin työlästä. Huomioon voidaan ottaa myös se, että tutkinnan pitkittymisestä aiheutuu erityistä vaaraa. Jos esitutkinnassa jo on kertynyt niin paljon näyttöä, ylimääräisen tiedolla ei ole erittäin tärkeää merkitystä rikoksen selvittämiseksi.

Arvioitaessa ylimääräisen tiedon käyttöä niissä tilanteissa, joissa rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, huomioon on otettava myös uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ilmaistu suhteellisuusperiaate. Merkitystä on erityisesti rikoksen törkeydellä (kuinka vakava kyseisen rikoksen ilmenemismuoto on kysymyksessä) ja rikoksen selvittämisen tärkeydellä.

Momentissa ei säädettäisi päätöksenteosta koskien niitä tilanteita, joissa arvioidaan ylimääräisen tiedon käyttämisen erittäin tärkeää merkitystä rikoksen selvittämiseksi. Tarvittaessa asian voisi päättää tutkinnanjohtaja. Ylimääräisen tiedon käyttämiseen liittyvät kysymykset ovat sellaisia, joiden osalta myös yhteydenpito esitutkintayhteistyön puitteissa syyttäjään saattaa olla tarpeen. Tämä koskee myös sitä, käytetäänkö ylimääräistä tietoa rikoksen selvittämisessä. Syyttäjä joka tapauksessa joutuu asian eteen viimeistään syyteharkintavaiheessa. Viimeksi todettuun liittyisi se, että momentin viimeisessä virkkeessä viitatus oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momentin uuden 8 kohdan mukaan haastehakemuksessa olisi ilmoitettava ylimääräinen tieto, jota syyttäjän

on tarkoitus käyttää näyttönä, sekä perustelut ylimääräisen tiedon käyttämiselle. Joka tapauksessa ylimääräisen tiedon käyttö rikoksen selvittämisessä välittyisi syyttäjälle esitutkintapöytäkirjan kautta. Syyttäjä voisi näin suorittaa hänelle toimitetun näytön perusteella harkinnan siitä, onko ylimääräistä tietoa tarpeen käyttää näyttönä. Viime kädessä päätöksen ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä tekisi tuomioistuim.

Tuomioistuimen ei tarvitsisi tehdä nimenomaista erillistä ratkaisua ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä, vaan haastehakemuksessa ja asianosaisten käsittelyssä esiin nostamiin näkökohtiin ja muihin seikkoihin liittyen punninta voitaisiin tehdä tuomiossa, jossa ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä pohdittaisiin muun näytön arvioinnin yhteydessä. Erillinen päätös ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä saattaisi tulla kysymyksen esimerkiksi silloin, kun päätöksellä on asian käsittelyn edellytyksiä koskeva merkitys. Ratkaisu ylimääräisen tiedon käytöstä näyttönä voitaisiin tehdä myös suullisessa valmistelussa, jos sellainen poikkeuksellisesti ennen pääkäsittelyä järjestetään.

Tuomioistuimen suorittama arviointi koski ensinnäkin niitä edellytyksiä, joita momentin kahdessa ensimmäisessä virkkeessä asetetaan ylimääräisen tiedon käytölle rikoksen selvittämisessä mukaan lukien erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Kysymys ei olisi kuitenkaan pelkästään näiden edellytysten tarkastelusta. Arvioinnissa korostuvat toisaalta ne etuudet ja arvot (esimerkiksi perusoikeuksina suojattavat yksityiselämän suoja ja luottamuksellisen viestin suoja), joihin sillä tiedonhankintakeinolla on puututtu, jonka käytöllä ylimääräinen tieto on saatu, sekä toisaalta oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin vaatimukset. Tässä yhteydessä huomioitavaksi tulevat Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ja korkeimman oikeuden ratkaisusta KKO 2007:58 ilmenevät näkökohdat, joita on jo edellä selostettu yleisperusteluissa. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti merkitystä on rikoksen vakavuudella. Merkitystä voi olla sillä, että rikoksen vakavuustaso rikosnimikkeen muuttumisen kautta muuttuu rikosprosessin aikana.

55 §. Tietojen hävittäminen. Pykälän 3 momentin mukaan edellä 11 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä. Tukiasematietojen hävittämisestä säädetään myös uuden pakkokeinolain 10 luvun 57 §:n 2 momentissa.

Tarkasteltavana olevassa 3 momentissa on epäjohtonmukaisuus, koska rikoksen estäminen ei välttämättä etene esitutkintaan, jolloin asiassa ei saada lainvoimaista ratkaisua tai ei ole olemassa juttua, jonka voisi jättää sillensä. Tämän vuoksi pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että edellä 11 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot olisi hävitettävä, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi taikka vaaran torjumiseksi.

Tietojen poistamisesta säädetään myös henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetussa laissa (761/2003).

56 §. Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen. Pykälän 1 momentissa säädetään siitä, että teknisen kuuntelun tai teknisen laitetarkkailun käyttö on tietyin edellytyksin keskeytettävä ja että keskeyttämisilanteissa kyseisellä tiedonhankintakeinolla saadut tallenteet ja muistiinpanot on hävitettävä. Pykälän 2 momentin tarkoituksena on, että pidättämiseen oikeutettu poliisimies saa tehdä väliaikaisen päätöksen teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun kohdistamisesta henkilöön, jos ennen tiedonhankintakeinon käytön keskeyttämistä on tullut syy perustellusti olettaa jonkun syyllistyvän 17 §:n 4 momentissa tarkoitettuun rikokseen.

Hallituksen esityksessä 224/2010 vp (uusi poliisilaki) ehdotetussa pykälässä kumpikin momentti koski telekuuntelua, teknistä kuuntelua ja teknistä laitetarkkailua. Myös hallituksen esityksessä 222/2010 vp (uusi pakkokeinolaki) ehdotettiin säädettäväksi vastaavalla tavalla rikoksen selvittämiseksi. Jo hallituksen esityksissä pykäläiden 2 momentit poikkesivat toisistaan sillä tavalla, että uuden pakkokeinolain 10 luvun 58 §:n 2 momentissa oli säännös telekuuntelun ja teknisen kuuntelun välittömästä kohdistamisesta uuteen henkilöön ja uuden poliisilain 5 luvun 56 §:n 2 momentissa telekuuntelun, teknisen

kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun välittömästä kohdistamisesta uuteen henkilöön.

Eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi poliisilakiesityksestä antamassaan lausunnossa ehdotetun sääntelyn merkitsevän poikkeusta siitä, että telekuuntelusta päättää 5 luvun 7 §:n mukaan aina tuomioistuin. Valiokunta on arvioinut päätöksentekomenettelyä kiiretilanteissa ja katsonut, että telekuuntelun käyttämisestä päättämistä ei voida näissäkään tilanteissa antaa perustuslain 10 §:n luottamuksellisen viestin salaisuutta turvaavien säännösten johdosta pidättämiseen oikeutetulle virkamiehelle (tässä tapauksessa pidättämiseen oikeutetulle poliisimiehelle), vaan telekuuntelun tulee aina olla sidottu tuomioistuimen lupaan (PeVL 36/2002 vp, s. 6 ja 7). Lakiehdotusta oli muutettava tältä osin, jotta se voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Tarkasteltavana olevaa pykälää muutettiin eduskuntakäsittelyn aikana (HaVM 42/2010 vp, s. 7 ja PeVL 67/2010 vp, s. 5) siten, että telekuuntelu poistettiin sekä pykälän 1 momentista että sen 2 momentista. Lisäksi pykälän otsikosta poistettiin sana ”telekuuntelun”. Vastaavanlainen muutos tehtiin myös uuteen pakkokeinolakiin sillä eroavaisuudella, että telekuuntelua ei poistettu pakkokeinolain 10 luvun 58 §:n 1 momentista, jossa säädetään salaisen pakkokeinon keskeyttämisestä. Lisäksi 58 §:n 2 momentti poistettiin, koska ehdotettu sääntely merkitsi poikkeusta siitä, että telekuuntelusta, asuntokuuntelusta ja rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisestä kuuntelusta päättää aina tuomioistuin. Jälkimmäistä muutosta ei kuitenkaan edellytetty tehtäväksi uuteen poliisilakiin. Uuden pakkokeinolain 10 luvun 58 §:n ja uuden poliisilain 5 luvun 56 §:n tulisi olla olennaisilta osiltaan johdonmukaisia keskenään. Poliisilain salaista tiedonhankintaa koskevien säännösten valmistelussa on syytä ottaa huomioon myös se, mitä perustuslakivaliokunta on lausunut pakkokeinolain salaisten pakkokeinojen osalta.

Uuteen pakkokeinolakiin ja uuteen poliisilakiin tehtyjä muutoksia ei voida pitää täysin johdonmukaisina, kun niitä vertaa toisiinsa. Myös poliisilain mukainen telekuuntelu tulisi keskeyttää pykälän 1 momentissa tarkoitetulla tavalla, kun on käynyt ilmi, että telekuun-

telun kohteena on joku muu kuin luvan kohteena oleva henkilö.

Edellä mainitun perusteiden pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi telekuuntelu teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun rinnalle. Telekuuntelun käyttö olisi ehdotuksen mukaan myös keskeytettävä niin pian kuin mahdollista, jos kävisi ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin.

Momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi mahdollisuus käyttää ennen tiedonhankintakeinon keskeyttämistä saatuja tietoja ylimääräisenä tietona jäljempänä mainitun perusteiden. Tarkasteltavana olevan pykälän perusteluissa (HE 224/2010 vp, s. 135) todetaan, että keskeyttämiseen mennessä kertyvä tieto saataisi olla myös 53 §:ssä tarkoitettua ylimääräistä tietoa. Perustelujen mukaan sitä voitaisiin hyödyntää 54 §:n mukaisesti. Tätä ei kuitenkaan nimenomaisesti todeta pykälässä. Sääntely poikkeaa tältä osin perusteettomasti 57 §:stä. Viimeksi mainittu pykälä koskee salaisella tiedonhankintakeinolla saadun tiedon hävittämistä silloin, kun pidättämiseen oikeutettu poliisimies on kiireellisessä tilanteessa päättänyt tiedonhankintakeinon käyttämisestä, mutta tuomioistuin on tiedonhankintakeinon käytön aloittamisen jälkeen katsonut, että edellytyksiä tiedonhankintakeinon käytölle ei ole ollut olemassa. Pykälässä nimenomaisesti mainitaan mahdollisuus tietojen hävittämisen asemesta käyttää tietoja ylimääräisenä tietona 54 §:n mukaan. Asian merkityksen vuoksi (asiasta on sen tärkeyden vuoksi syytä säätää laissa) ja johdonmukaisuussyistä pykälää ehdotetaan täydennettäväksi niin, että mahdollisuus käyttää tietoja ylimääräisenä tietona 54 §:n mukaan mainitaan nimenomaisesti pykälässä.

Pykälän 2 momentin mukaan jos 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa on ennen tiedonhankintakeinon keskeyttämistä tullut syyperustellusti olettaa jonkun syyllistyvän 17 §:n 4 momentissa tarkoitettuun rikokseen, voidaan teknistä kuuntelua ja teknistä laitetarkkailua kohdistaa mainittuun henkilöön. Tällöin päätöksentekoon sovelletaan, mitä 18 ja 24 §:ssä säädetään. Jos tuomioistuin ei myönnä lupaa tekniseen kuunteluun tai tekniseen laitetarkkailuun, kuuntelu on lopet-

tava sekä sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

Teknisen laitetarkkailun osalta ei tarvita 2 momentissa tarkoitettua kiiresäätelyä, koska siitä säädetään uuden poliisilain 5 luvun 24 §:n 1 momentissa. Momentin kahden viimeisen virkkeen mukaan, jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies saa päättää teknisestä laitetarkkailusta siihen asti, kunnes tuomioistuin on ratkaissut luvan myöntämistä koskevan vaatimuksen. Asia on saatettava tuomioistuimen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua tiedonhankintakeinon käytön aloittamisesta.

Lisäksi 2 momentin mukaan on mahdollista, että pidättämiseen oikeutettu poliisimies saisi tehdä väliaikaisen päätöksen rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisestä kuuntelusta, jos ennen tiedonhankintakeinon käytön keskeyttämistä on tullut syy perustellusti olettaa jonkun syyllistyvän 5 §:n 2 momentissa tai 17 §:n 4 momentissa tarkoitettuun rikokseen. Perustuslakivaliokunta on arvioinut lausunnossaan (PeVL 67/2010 vp ja PeVL 66/2010 vp) päätöksentekomenettelyä kiiretilanteissa. Perustuslakivaliokunnan mukaan (PeVL 66/2010 vp) ehdotettu sääntely merkitsee poikkeusta siitä, että rikoksen johdosta vapautensa menettäneen epäillyn teknisestä kuuntelusta päättää aina tuomioistuin. Valiokunta on arvioinut päätöksentekomenettelyä kiiretilanteissa ja pitänyt oikeana, ettei kotirauhan piiriin ulottuvasta teknisestä kuuntelusta voi silloinkaan päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Johdonmukaisuussyitä voidaan pitää perusteltuna, ettei pidättämiseen oikeutettu poliisimies uuden poliisilainkaan nojalla voisi päättää väliaikaisesti momentissa tarkoitetuissa tapauksissa vapautensa menettäneeseen kohdistuvasta teknisestä kuuntelusta.

Edellä mainituin perustein pykälän 2 momentti ehdotetaan kumottavaksi.

58 §. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen. Pykälän 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi viimeinen virke, jonka mukaan kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle. Poistaminen johtuu siitä, että pykälän uudessa 4 momen-

tissa säädetäisiin kokoavasti tuomioistuimelle ilmoittamisesta. Ilmoittaminen liittyisi lähinnä 1 ja 2 momentissa tarkoitettuihin tapauksiin.

Pykälää muutettaisiin myös niin, että siihen lisättäisiin uusi 3 momentti, jolloin momenttien lisäämisten takia nykyiset 3—5 momentti siirtyisivät 5—7 momentiksi. Uudessa 3 momentissa säädetäisiin, että jos tiedonhankinnan kohteen henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 2 momentissa tarkoitettun määräajan tai lykkäyksen päättyessä, tiedonhankintakeinon käytöstä on ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä. Ilmaisuuksien ”ilman aiheetonta viivytystä” tarkoittaa sitä, että ilmoitus tulisi tehdä heti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan kohteen henkilöllisyys ja ilmoituksen tekemisen mahdollistavat yhteystiedot ovat selvinneet.

Uudessa 4 momentissa säädetäisiin, että kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle. Edellä todetun mukaisesti momenttiin keskitettäisiin tuomioistuimelle ilmoittamista koskeva sääntely. Syynä tähän olisi se, että kun tuomioistuimelle ilmoittamisesta säädetään erikseen 1 ja 2 momentissa, mutta ei lykkäämistapauksia koskevassa 2 momentissa, epäselväksi voi jäädä se, että myös lykkäämisen jälkeen tapahtuvasta ilmoittamisesta tiedonhankinnan kohteelle on samalla ilmoitettava tuomioistuimelle. Tiedonhankinnan kohteen osalta 2 momentti ei ole epäselvä, koska momentista asiayhteyden perusteella ilmenee, että se koskee kohteelle tehtävän ilmoituksen lykkäämistä.

Edellä todetun mukaisesti pykälän 6 ja 7 momenttiin otettaisiin nykyisin 4 ja 5 momentissa oleva sääntely.

6 luku. Poliisitutkinta

1 §. Poliisitutkinnassa tutkittavat asiat ja sovellettavat säännökset. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi, niin että sen lopusta poistettaisiin kolme viimeistä sanaa ”taikka palonsyyn selvittämiseksi”.

Poliisitutkinnan suorittamisesta säädetään pääsääntöisesti erityislaissa, jossa viitataan poliisilaissa säädettyyn poliisitutkintaa koskevaan säännökseen. Uutta poliisilakia valmisteltaessa palonsyyn tutkintaa ei ollut sää-

detty muussa laissa poliisin tehtäväksi, kuten asiointi on esimerkiksi kuolemansyyn tutkinnan osalta. Palonsyyn tutkintaa koskevat poliisin toimivaltuussäännökset olivat siten tältä osin puutteelliset, ja niistä oli tarpeen säätää tarkasteltavana olevassa momentissa.

Tasavallan presidentti vahvisti 29.4.2011 uuden pelastuslain (379/2011), joka tuli voimaan 1.7.2011. Lain 41 §:n 4 ja 5 momentissa säädetään kattavasti poliisin velvollisuudesta suorittaa palonsyyn tutkinta. Pykälän 4 momentin mukaan: "Jos on aihetta epäillä, että tulipalo tai muu onnettomuus on aiheutettu tahallisesti tai tuottamuksellisesti, pelastusviranomaisen on ilmoitettava asiasta poliisille. Poliisille on ilmoitettava myös palontutkinnan yhteydessä havaituista palo- ja henkilöturvallisuusrikkomuksista." Pykälän 5 momentin mukaan: "Poliisin on toimitettava poliisilain (493/1995) 37 §:n mukainen poliisitutkinta palonsyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joista seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko."

Säännösten taustaa käsitellään tarkemmin hallituksen esityksessä HE 257/2010 vp (s. 58—59). Esityksessä todetaan pelastusviranomaisen ilmoituksesta poliisille muun muassa, että ilmoitusperusteeksi riittää rikoksen mahdollisuus, esimerkiksi tulipalo, jolle ei löydy luonnollista syytymissyytä. Ilmoitusvelvollisuutta voidaan perustellusti pitää riittävänä keinona rikoksen asianomistajan oikeuksien turvaamisen osalta.

Pelastuslain ja uuden poliisilain säätämisen myötä saattaa aiheutua epäselvyyttä uuden poliisilain 6 luvun 1 §:n 1 momentin ja pelastuslain 41 §:n 5 momentin soveltamisesta, koska samasta asiasta säädetään molemmissa laeissa hieman toisistaan eriävin sanamuodoin. Koska pääsääntönä on, että poliisitutkinnasta säädetään erityislaissa, jossa viitataan poliisilaissa säädettyyn poliisitutkintaa koskevaan yleissäännökseen, on perusteltua, että pykälän 1 momentista poistetaan palonsyyn selvittämistä koskeva maininta "taikka palonsyyn selvittämiseksi".

1.2 Kilpailulaki

37 §. Menettely tarkastusta toimitettaessa. Pykälän 4 momenttia ehdotetaan muutetta-

vaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.3 Kuluttajaturvallisuuslaki

46 §. Virka-apu. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.4 Pelastuslaki

41 §. Palontutkinta. Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisitutkinnan osalta viitataan uuden poliisilain 6 luvun 1 §:ään.

1.5 Rautatielaki

78 §. Viranomaisvalvonnan suorittaminen. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.6 Laki uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta

47 §. Virka-apu. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.7 Laki rakennusperinnön suojelemisesta

18 §. Tarkastusoikeus. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.8 Laki eläintunnistusjärjestelmästä

30 §. Virka-apu. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.9 Ulkomaalaislaki

62 §. *Menettely haettaessa oleskelulupaa perhesiteen perusteella.* Pykälää muutettiin hallituksen esityksen 224/2010 vp (hallituksen esitys eduskunnalle poliisilaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi) käsittelyn yhteydessä siten, että pykälän 1 momentista poistettiin sana ”kihlakunnan”. Samaan aikaan eduskunnassa oli käsiteltävänä ulkomaalaislain muutosesitys HE 104/2010 vp (laki 631/2011), jota ei huomioitu hallituksen esitystä 224/2010 vp (laki 872/2011) käsitellessä. Lailla 631/2010 kumottiin pykälän 1 momentti ja muutettiin pykälän 2 momenttia. Muutoksen taustaa käsitellään tarkemmin hallituksen esityksen HE 104/2010 vp (s. 45) yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Laki 631/2010 tuli voimaan 10.6.2011 ja sillä muutettiin tarkasteltavana olevaa pykälää aineellisilta osilta, kun taas lain 872/2011 tarkoituksena oli kohdistaa pykälään ainoastaan tekninen muutos uuden poliisilain säätämisen yhteydessä. Siksi vuoden 2014 alusta voimaan tuleva laki ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 62 § ehdotetaan kumottavaksi niin, että lain 631/2010 tarkoitus toteutuu.

1.10 Laki rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä

48 §. *Valvonta.* Pykälän 6 momenttia ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.11 Jätelaki

135 §. *Virka-apu.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.12 Biopankkilaki

38 §. *Virka-apu.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä poliisin virka-apuvelvollisuuden osalta viitataan uuden poliisilain 9 luvun 1 §:ään.

1.13 Laki Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäättöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäättöksen soveltamisesta

3 §. *Tiedon ja tiedustelutiedon määritelmä.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi niin, että siinä olevat viittaukset voimassa olevan poliisilain sijasta muutettaisiin koskemaan uuden poliisilain vastaavia pykäläiä.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 2014 alussa, jolloin poliisilaki sekä siihen liittyvät lainmuutokset tulevat voimaan.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

3.1 Televalvonta

Esityksessä ehdotetaan uuden poliisilain 5 luvun 8 §:n 2 momenttia täydennettäväksi niin, että poliisille voitaisiin antaa rikoksen estämiseksi lupa televalvontaan myös, kun henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön, vahingontekoon, viestintäsalaisuuden loukkaukseen tai tietomurtoon taikka lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin. Ehdotuksiin liittyviä perusoikeusnäkökohtia on selostettu yleisperusteluissa, koska varsinkin kyseisten teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävien rikosten osalta näkökohdilla on merkitystä jo arvioitaessa lainsäädännön täydentämistarpeita ja sitä onko täydentämiselle edellytyksiä ottaen huomioon eduskunnan perustuslakivaliokunnan poliisilain kokonaisuudistuksen yhteydessä esittämät lausumat (PeVL 67/2010 vp). Lisäksi huomioon tulee ottaa perustuslakivaliokunnan esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä esittämät

lausumat (PeVL 66/2010 vp). Tässä yhteydessä vielä tiivistäen kerrataan yleisperusteissa laajemmin esitettyjä näkökohtia.

Telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtävän, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvan luvattoman käytön, vahingonteon, viestintäsalaisuuden loukkauksen ja tietomurron lisääminen televalvonnan käyttämiseen oikeuttavien perusterikosten joukkoon ei laajentaisi käyttämiseen oikeutettavien rikosten piiriä siitä, mikä se on nykyisen poliisilain 31 c §:n 1 momentin mukaan. Momentin mukaan poliisimiehellä on oikeus rikoksen estämiseksi tai paljastamiseksi kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään, telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen taikka tilapäisesti sulkea tällainen liittymä tai laite, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan rikokseen, joka tehdään telepäätelaitetta käyttäen, paritukseen, oikeuden käytössä kuultavan uhkaamiseen, laittomaan uhkaukseen, huumausainerikokseen, edellä tarkoitettujen rikosten rangaistavaan yritykseen tai terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun.

Nykyiseen lainkohtaan verrattuna kysymykseen tulevien rikosten piiri olisi siis tarkkaan rajattu. Televalvonta on kysymyksessä olevia rikoksia estettäessä useassa tapauksessa ratkaiseva keino. Lisäksi viestin tunnistamistiedot jäävät eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan viestin salaisuutta koskevan perusoikeuden ydinalueen ulkopuolelle (esim. PeVL 66/2010 vp, PeVL 67/2010 vp, PeVL 37/2002 vp, s. 3/I ja PeVL 26/2001 vp, s. 3/II). Laajoissa tietoturvallisuutta loukkaavissa rikoskokonaisuuksissa uuden poliisilain 5 luvun 9 §:n mukainen suostumusperustainen televalvonta ei rikoksen kohteeksi joutuvien lukumäärän vuoksi ole useinkaan käytettävissä oleva vaihtoehto. Televalvonnalla voi olla merkitystä muiden samaan rikoskokonaisuuteen kuuluvia rikoksia estettäessä. Kysymyksessä olevista rikoksista viestintäsalaisuuden loukkauksella lou-

kataan asianomistajan oikeutta luottamuksellisen viestin suojaan. Myös luvattoman käytön, vahingonteon ja tietomurron osalta on syytä korostaa sitä, että rikoksen kohteen ollessa automaattinen tietojenkäsittelyjärjestelmä, kyseessä olevaa tietotekniikkaa yleensä käytetään luottamukselliseen viestintään ja kyse on näin ollen laajemmassakin katsannossa luottamuksellisen viestinnän turvaamisesta.

Luvaton käyttö, vahingonteko, viestintäsalaisuuden loukkaus ja tietomurto eivät ole vähäisiä rikoksia, vaan niistä säädetty ankarin rangaistus on yksi vuosi vankeutta. Tuomioistuimien päätäisi televalvonnan käyttämisestä kyseisten rikosten estämisessä. Luvan myöntäminen televalvontaan on tuomioistuimen tapauskohtaisessa harkinnassa. Sitä ohjaa muun ohessa uuden poliisilain 1 luvun 3 §:n mukainen suhteellisuusperiaate ja 4 §:n mukainen vähimmän haitan periaate.

Lapsen houkuttelemista seksuaalisiin tarkoituksiin koskevilla rangaistussäännöksillä (rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 ja 2 momentti) pyritään suojaamaan lasta joutumasta hänen kehitystään vaarantavan ja riittävän kehittyneen lapsen kysymyksessä ollessa, hänen seksuaalista itsemääräämisoikeuttaan loukkaavan rikoksen kohteeksi. Kysymyksessä olevilla säännöksillä säädetään rangaistavaksi menettely, jossa tekijän tarkoituksena on valmistaa lapsipornografiaa tai kohdistaa lapsen rikoslain 20 luvun 6 tai 7 §:ssä rangaistavaksi säädetty hyväksikäyttörikos taikka jossa lasta houkutellaan ryhtymään sukupuoliyhteyteen tai muuhun seksuaaliseen tekoon korvausta vastaan tai esiintymään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavassa järjestetyssä esityksessä. Sääntelyn taustana on lapsen perustuslaissa turvattujen oikeuksien suojeleminen. Televalvonta on kysymyksessä olevia rikoksia estettäessä tärkeä ja tehokas keino, koska varsinkin rikoslain 20 luvun 8 b §:n 1 momentin mukaisissa teoissa (ns. grooming) yhteydenpidon rikoksentekijän ja lapsen välillä voi olettaa pääsääntöisesti tapahtuvan telesoitteita ja telepäätelaitteita käyttäen.

3.2 Peitelty tiedonhankinta

Uuden poliisilain 5 luvun 15 §:ään ehdotettavaksi lisättävän uuden 3 momentin taustaa

on käyty läpi yksityiskohtaisissa perusteluissa. Momenttiin ehdotetaan lisättäväksi, että peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella. Vastaavansisältöinen uusi 3 momentti lisättiin uuden pakkokeinolain 10 luvun 14 §:ään eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnan lausunnossa (PeVL 66/2010 vp) todetun johdosta. Valiokunta viittasi siihen, että säännösehdotuksen perustelujen mukaan peiteltyä tiedonhankintaa ei ole mahdollista toteuttaa asunnossa. Valiokunta piti perustuslaissa turvatuun kotirauhan suojan kannalta välttämättömänä, että kyseinen rajoitus lisätään säännöstekstiin. Vastaavanlaista muutosta ei kuitenkaan tehty uuteen poliisilakiin.

3.3 Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentin mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu. Momentin toisen virkkeen mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin, jos sillä on toimivalta päättää siitä tiedonhankintakeinosta, jolla tieto on saatu.

Tässä esityksessä uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi toinen virke, jonka mukaan ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Momentin toisen virkkeen sisältöä muutettaisiin sen kolmanneksi virkkeeksi siirtämisen yhteydessä. Muutetun virkkeen mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä.

Myös ylimääräisen tiedon käyttämisen osalta perus- ja ihmisoikeuksiin liittyvillä näkökohdilla on olennainen merkitys arvioitaessa lainsäädännön muutostarvetta ja sitä, onko muutoksille ylipäänsä edellytyksiä. Uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentin muuttamiseen liittyviä perus- ja ihmisoikeuskysymyksiä on jo käsitelty edellä laajasti yleisperusteluissa.

Momentti sai lopullisen muotonsa eduskuntakäsittelyssä perustuslakivaliokunnan lausunnan (PeVL 67/2010 vp) johdosta. Nyt momenttiin lisättäväksi ehdotettu kahden vuoden enimmäisrangaistuksen omaavia rikoksia koskeva virke poikkeaa hallituksen esityksessä HE 224/2010 vp ehdotetusta. Lisäksi ylimääräisen tiedon käyttämisen edellytykseksi asetettaisiin lisäedellytyksenä se, että tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi. Lisäksi tuomioistuimen päätöksentekoa koskevaa virkettä täsmennettäisiin niin, että tuomioistuin päättää tiedon käyttämisestä näyttönä, ja tätä koskeva päätös tehdään pääasian käsittelyn yhteydessä. Tuomioistuimen päätös koskee kaikkia ylimääräisen tiedon käyttötilanteita, myös siis niitä, joissa ylimääräinen tieto on saatu muulla kuin tuomioistuimen päättämällä salaisen tiedonhankintakeinon käyttämisellä.

Yleisperusteluissa esitettyjä näkökohtia tiivistäen voidaan todeta, että Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan ylimääräisen tiedon käyttämisen edellytykset on säädettävissä kansallisella lainsäädännöllä. Ylimääräisen tiedon käyttämisen osalta olennaista ratkaisukäytännön mukaan on se, että oikeudenkäynti kokonaisuutena tarkastellen on oikeudenmukainen. Rikoksesta epäillyllä tai syytetyllä on oltava mahdollisuus riitauttaa todiste. Samanlaisiin näkökohtiin korkein oikeus on kiinnittänyt huomiota ratkaisussaan KKO 2007:58. Ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännöstä ei ole siis johdettavissa velvollisuutta säätää tietynsisältöistä ylimääräisen tiedon käytön rajoittamista.

Ylimääräisen tiedon käytön sääntelyyn vaikuttavat useat, toistensa kanssa myös osittain vastakkaiset näkökohdat. Näihin kuuluu yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suoja, jota koskien on kuitenkin todettava se, että tällaisen viestin suojaan puuttuvalla tiedonhankintakeinolla saatu ylimääräinen tieto on jo joka tapauksessa tullut poliisiin tietoon. Rikoksesta epäillyn ja syytetyksen oikeuksien korostamisen vastapainoksi on todettava, että rikoksilla myös yleensä loukataan asianomistajien perus- ja ihmisoikeuksia, mikä on rikosten selvittämismahdollisuuksia arvioitaessa otettava huomioon.

Rikosten selvittämisen ja rikosoikeudellisen järjestelmän uskottavuuden kannalta tyydyttävänä ei voida pitää sitä, että tiettyä vakavuustasoa olevia rikoksia ei voida selvittää ylimääräistä tietoa käyttäen. Vähäisinä ei voida pitää sellaisia rikoksia, joista säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta. Uuden poliisilain 5 luvun 54 §:n 1 momentti voi mahdollistaa vakavampienkin rikosten jäämisen selvittämättä. Arvioitaessa ylimääräisen tiedon käyttöä niissä tilanteissa, joissa rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta, huomioon on otettava myös uuden pakkokeinolain 1 luvun 2 §:ssä ilmaistu suhteellisuusperiaate. Merkitystä on erityisesti rikoksen törkeydellä (kuinka vakava kyseisen rikoksen ilmenemismuoto on kysymyksessä) ja rikoksen selvittämisen tärkeydellä. Nyt asetettava kynnyks ”erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiseksi” asettaisi ylimääräisen tiedon käytölle kynnyksen, joka sitoisi käytön salaisten tiedonhankintakeinojen käytön edellytyksiin (uuden poliisilain 5 luvun 2 §:n 2 momentti), joita myös eduskunnan perustuslakivaliokunta korosti lausunnossaan PeVL 67/2010 vp.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 67/2010 vp ja siihen tältä osin perustuvassa hallintovaliokunnan mietinnössä HaVM 42/2010 vp ei käsitellä tarkemmin tuomioistuimen päätöksentekoa ylimääräisen tiedon käyttämisestä. Tuomioistuimen edellytykset punnita ylimääräisen tiedon ja sen käytön merkitystä realisoituvat käytännössä pääasian käsittelyssä, kun kaikki asiaan vaikuttava selvitys ja näyttö ovat käytettävissä. Pääkäsittelyssä vastaajalla on parhaat edellytyk-

set riitauttaa ylimääräisen tiedon käyttö ja tuomioistuimella parhaat edellytykset suorittaa ylimääräisen tiedon käyttöä koskeva punninta.

Jotta tuomioistuin voisi toteuttaa ylimääräisen tiedon käyttöä koskevaa kontrollitehtäväänsä, samaan aikaan valmisteltavana olevassa esitutkinta- ja pakkokeinolainsäädäntöä täydentävässä esityksessä ehdotetaan uuden esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momenttiin ja oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5 luvun 3 §:n 1 momenttiin tehtäväksi täydennyksiä. Niiden mukaan esitutkintapöytäkirjaan olisi kirjattava ylimääräisen tiedon käyttö rikoksen selvittämisessä ja haastehakemuksessa olisi ilmoitettava ylimääräinen tieto, jota syyttäjän on tarkoitus käyttää näyttönä, sekä perustelut ylimääräisen tiedon käyttämiselle. Ylimääräisen tiedon käyttö rikoksen selvittämisessä saattaisi estyä esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän esitutkintayhteistyön kautta tai käyttö tuomioistuimessa saattaisi estyä syyttäjän syyteharkinnan aikana tekemän arvioinnin perusteella.

3.4 Säättämisyjärjestyksen arviointi

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Hallituksen esityksestä on kuitenkin tarpeen pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**poliisilain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 5 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 2 momentti, 10 §:n 3, 5 ja 6 momentti, 12 §:n 3 momentti, 13 §:n 1 ja 4 momentti, 18 §:n 4 momentti, 20 §:n 4 momentti, 22 §:n 3 ja 4 momentti, 28 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto, 38 §:n 2 momentti, 42 §:n 2 momentti, 47 §:n 2 momentti, 50 §, 54 §:n 1 momentti, 55 §:n 3 momentti, 56 §, 58 § ja 6 luvun 1 §:n 1 momentti; sekä
lisätään lain 5 luvun 15 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

 Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään, teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
- 2) sotaan yllyttämiseen;
- 3) maanpetokseen, törkeään maanpetokseen;
- 4) vakoiluun, törkeään vakoiluun;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
- 6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
- 7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 mo-

mentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen;

8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;

9) terroristiryhmän johtamiseen;

10) terroristiryhmän toiminnan edistämiseen;

11) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;

12) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen; tai

13) terrorismin rahoittamiseen.

7 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

 Lupa telekuunteluun ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu teko-aika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;

4) telekuuntelua tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista koskevan luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;

6) telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

7) mahdolliset telekuuntelun tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkusten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;

2) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) teleosoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön, vahingontekoon, viestintäsalaisuuden loukkaukseen tai tietomurtoon;

4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin tai paritukseen;

5) huumausainerikokseen;

6) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun; taikka

7) törkeään tulliselvitysrikokseen.

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai liikkuvan poliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö päättää 8 §:n 4 momentissa tarkoitettua televalvonnasta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai liikkuvan poliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö on ratkaissut televalvontaa koskevan asian. Asia on saatettava mainitun poliisimiehen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuukaudeksi kerrallaan ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu teko-aika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;

4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

6) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepäätelaitte;

7) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

8) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

12 §

Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;
- 2) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;
- 3) ajanjakso, jota lupa koskee;
- 4) tukiasema, jota lupa koskee;
- 5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;
- 6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

13 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Tarkkailulla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa. Tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämättä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta.

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkkailua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytävään tilaan. Teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa.

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

18 §

Teknisestä kuuntelusta päättäminen

Teknistä kuuntelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen kuuntelun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) tila tai muu paikka, johon kuuntelu kohdistuu;
- 6) teknisen kuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;
- 7) mahdolliset teknisen kuuntelun rajoitukset ja ehdot.

20 §

Teknisestä katselusta päättäminen

Teknistä katselua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen katselun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) tila tai muu paikka, johon katselu kohdistuu;
- 6) teknisen katselun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;
- 7) mahdolliset teknisen katselun rajoitukset ja ehdot.

22 §

Teknisestä seurannasta päättäminen

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä seurantaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu teko-aika tai toimenpiteen perusteena oleva vaara;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen seurannan edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva esine, aine tai omaisuus;
- 6) teknisen seurannan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;
- 7) mahdolliset teknisen seurannan rajoitukset ja ehdot.

28 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Poliisi saa rikoksen estämiseksi kohdistaa henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai törkeään tulliselvitysrikokseen taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

30 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkii toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin rinnastettavilla tavoilla, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaan;
- 2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
- 3) avustaminen edistää merkittävästi peitetoiminnan tavoitteen saavuttamista.

38 §

Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies, päätöksen antopäivä ja sisältö;
- 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
- 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
- 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;
- 5) mahdolliset valeoston rajoitukset ja ehdot.

42 §

Tietolähteen ohjattua käytöstä päättäminen

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

47 §

Suojaamisesta päättäminen

Salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta tiedonhankinnan suojaamisesta.

50 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, telekuuntelun sijasta toimittavaa tietojen hankkimista, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskevista kielloista on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä säädetään.

54 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu. Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Ylimääräisen tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa.

55 §

Tietojen hävittäminen

Edellä 11 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot on hävitettävä, kun on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi taikka vaaran torjumiseksi.

56 §

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 8 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta. Ennen tiedonhankintakeinon käytön keskeyttämistä saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 54 §:n mukaan.

58 §

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon

käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden kulluttua sen käytön lopettamisesta.

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedonhankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Jos tiedonhankinnan kohteen henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 2 momentissa tarkoitetun määräajan tai lykkäyksen päättyessä, tiedonhankintakeinon käytöstä on ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ei ole velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan soveltuvin osin, mitä pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä säädetään.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 2 ja 5 momentissa tar-

koitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 45 §:ssä säädetään. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvin osin mainitun pykälän 6 momenttia.

6 luku

Poliisitutkinta

1 §

Poliisitutkinnassa tutkittavat asiat ja sovellettavat säännökset

Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa. Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisin on toimitettava poliisitutkinta, jos se on ilmoituksen perusteella tai muusta erityisestä syystä tarpeen kadonneen henkilön löytämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

2.

Laki**kilpailulain 37 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 37 §:n 4 momentti seuraavasti:

37 §

Menettely tarkastusta toimitettaessa

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 .

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua
säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun
1 §:ssä.

3.

Laki**kuluttajaturvallisuuslain 46 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 46 § seuraavasti:

46 §

Virka-apu

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 20 .

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua
 säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun
 1 §:ssä.

4.

Laki**pelastuslain 41 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 41 §:n 5 momentti seuraavasti:

41 §

Palontutkinta

tulipaloissa, joista seurauksena on ollut hen-
 kilön kuolema, vakava henkilövahinko tai
 huomattava omaisuusvahinko.

 Poliisin on toimitettava poliisilain
 (872/2011) 6 luvun 1 §:n mukainen poliisi-
 tutkinta palonsyyn selvittämiseksi sellaisissa

 Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
 20 .

5.

Laki**rautatielain 78 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rautatielain (304/2011) 78 §:n 3 momentti seuraavasti:

78 §

Viranomaisvalvonnan suorittaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen

hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

6.

Laki**uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain (1396/2010) 47 § seuraavasti:

47 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä. Tulliviranomaiset ovat toimialallaan tarvittaessa velvollisia antamaan virka-apua

tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

7.

Laki**rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 18 §:n 2 momentti seuraavasti:

18 §
Tarkastusoikeus

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

8.

Laki**eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain (238/2010) 30 § seuraavasti:

30 §
Virka-apu

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 .

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

9.

Laki**ulkomaalaislain muuttamisesta annetun lain 62 §:n kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §	2 §
Tällä lailla kumotaan ulkomaalaislain	Tämä laki tulee voimaan
muuttamisesta annetun lain (886/2011) 62 §.	päivänä kuuta
20 .	

10.

Laki**rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain 48 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain (1664/2009) 48 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on laissa 860/2012, seuraavasti:

48 §

Valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto voi suorittaa valvontatehtäväänsä ennakoilmoituksen perusteella tai ennalta ilmoittamatta. Virasto voi käyttää valvonnassa apunaan asiantuntijaa, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännök-

siä hänen hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

11.

Laki**jätelain 135 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 135 §, seuraavasti:

135 §
Virka-apu

tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä ja rajavartiolaitoksen velvollisuudesta rajavartiolain (578/2005) 77 §:ssä. Myös tullilaitos on velvollinen antamaan virka-apua

_____ päivä _____ kuuta
Tämä laki tulee voimaan 20 .

12.

Laki**biopankkilain 38 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan biopankkilain (688/2012) 38 §, seuraavasti:

38 §
Virka-apu

_____ päivä _____ kuuta
Tämä laki tulee voimaan 20 .

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

13.

Laki**Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (26/2009) 3 § seuraavasti:

3 §

Tiedon ja tiedustelutiedon määritelmä

Tässä laissa tarkoitetaan tiedoilla ja tiedustelutiedoilla:

1) henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 2—4 ja 6 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja;

2) tullilain (1466/1994) 21—23 ja 23 a—23 d §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja;

3) henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 3, 4 ja 7—12 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja; sekä

4) tietoja, jotka ovat muutoin poliisin, tullilaitoksen tai rajavartiolaitoksen hallussa taikka pakkokeinoja käyttämättä saatavilla poliisilain (872/2011) 4 luvun 2 §:n, 3 §:n ja 5 luvun 40 §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 §:n, tullilain 28 §:n, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 17, 18 ja 22 §:n taikka muun lain tai sopimuksen perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 14 päivänä maaliskuuta 2013

Pääministerin estyneenä ollessa, ulkoasiainministeri

ERKKI TUOMIOJA

Sisäasiainministeri *Päivi Räsänen*

1.

Laki

poliisilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan poliisilain (872/2011) 5 luvun 5 §:n 2 momentti, 7 §:n 2 ja 3 momentti, 8 §:n 2 momentti, 10 §:n 3, 5 ja 6 momentti, 12 §:n 3 momentti, 13 §:n 1 ja 4 momentti, 18 §:n 4 momentti, 20 §:n 4 momentti, 22 §:n 3 ja 4 momentti, 28 §:n 2 momentti, 30 §:n 1 momentin suomenkielinen sanamuoto, 38 §:n 2 momentti, 42 §:n 2 momentti, 47 §:n 2 momentti, 50 §, 54 §:n 1 momentti, 55 §:n 3 momentti, 56 §, 58 § ja 6 luvun 1 §:n 1 momentti; sekä lisätään lain 5 luvun 15 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

Ehdotus

5 luku

5 luku

Salaiset tiedonhankintakeinot

Salaiset tiedonhankintakeinot

5 §

5 §

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Telekuuntelu ja sen edellytykset

Poliisille voidaan antaa lupa telekuunteluun rikoksen estämiseksi, jos telekuuntelun kohteena olevan henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
- 2) sotaan yllyttämiseen;
- 3) maanpetokseen, törkeään maanpetokseen;
- 4) vakoiluun, törkeään vakoiluun;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
- 6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
- 7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen;

296369

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa telekuuntelua henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä teleliittymään, teleosoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän:

- 1) Suomen itsemääräämisoikeuden vaarantamiseen;
- 2) sotaan yllyttämiseen;
- 3) maanpetokseen, törkeään maanpetokseen;
- 4) vakoiluun, törkeään vakoiluun;
- 5) turvallisuussalaisuuden paljastamiseen;
- 6) luvattomaan tiedustelutoimintaan;
- 7) rikoslain 34 a luvun 1 §:n 1 momentin 2—7 kohdassa tai mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitettuun terroristisessa tarkoituksessa tehtävään rikokseen;

- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;
- 9) terroristiryhmän johtamiseen;
- 10) terroristiryhmän toiminnan edistämiseen;
- 11) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
- 12) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen; tai
- 13) terrorismin rahoittamiseen.

7 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja telekuuntelun edellytykset perustuvat;
- 4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;
- 6) telekuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;
- 7) mahdolliset telekuuntelun ja muun vastaavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

- 8) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun;
- 9) terroristiryhmän johtamiseen;
- 10) terroristiryhmän toiminnan edistämiseen;
- 11) koulutuksen antamiseen terrorismirikoksen tekemistä varten;
- 12) värväykseen terrorismirikoksen tekemiseen; tai
- 13) terrorismin rahoittamiseen.

7 §

Telekuuntelusta ja muusta vastaavasta tietojen hankkimisesta päättäminen

Lupa *telekuunteluun* ja 6 §:n 2 momentissa tarkoitettuun tietojen hankkimiseen voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan.

Telekuuntelua ja telekuuntelun sijasta toimitettavaa tietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

- 1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika *taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara*;
- 2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;
- 3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja telekuuntelun *tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen* edellytykset perustuvat;
- 4) *telekuuntelua tai 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua tietojen hankkimista koskevan* luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;
- 5) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;
- 6) telekuuntelun *tai telekuuntelun sijasta toimitettavan tietojen hankkimisen* suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;
- 7) mahdolliset telekuuntelun *tai telekuuntelun sijasta* toimitettavan tietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa sellaisen henkilön hallussa olevan tai oletettavasti muuten käyttämän telesoitteen tai telepäätelaitteen televalvontaan, jonka lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syylistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;
- 3) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön tai paritukseen;

- 4) huumausainerikokseen;
- 5) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun; taikka
- 6) törkeään tulliselvitysrikokseen.

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai liikkuvan poliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö päättää 8 §:n 4 momentissa tarkoitettusta televalvonnasta. Jos asia ei *muussa kuin 3 §:ssä tarkoitettussa asiassa* siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai liikkuvan poliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö on ratkaissut *luvnan myöntämistä* koskevan asian. Asia on saatettava mainitun poliisimiehen ratkaistavaksi heti, kun se on

8 §

Televalvonta ja sen edellytykset

Poliisille voidaan rikoksen estämiseksi antaa lupa kohdistaa televalvontaa henkilön hallussa olevaan tai hänen oletettavasti muuten käyttämäänsä telesoitteeseen tai telepäätelaitteeseen, jos henkilön lausumien, uhkausten tai käyttäytymisen perusteella taikka muutoin voidaan perustellusti olettaa hänen syylistyvän:

- 1) rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään neljä vuotta vankeutta;
- 2) telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn rikokseen, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta;

3) *telesoitetta tai telepäätelaitetta käyttäen tehtyyn, automaattiseen tietojenkäsittelyjärjestelmään kohdistuvaan luvattomaan käyttöön, vahingontekoon, viestintäsalaisuuden loukkaukseen tai tietomurtoon;*

- 4) seksikaupan kohteena olevan henkilön hyväksikäyttöön, *lapsen houkuttelemiseen seksuaalisiin tarkoituksiin* tai paritukseen;
- 5) huumausainerikokseen;
- 6) terroristisessa tarkoituksessa tehtävän rikoksen valmisteluun; taikka
- 7) törkeään tulliselvitysrikokseen.

10 §

Televalvonnasta päättäminen

Keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai liikkuvan poliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö päättää 8 §:n 4 momentissa tarkoitettusta televalvonnasta. Jos asia ei siedä viivytystä, pidättämiseen oikeutettu poliisimies saa päättää televalvonnasta siihen asti, kunnes keskusrikospoliisin, suojelupoliisin tai liikkuvan poliisin päällikkö taikka poliisilaitoksen päällikkö on ratkaissut *televalvontaa* koskevan asian. Asia on saatettava mainitun poliisimiehen ratkaistavaksi heti, kun se on mahdollista, kuitenkin viimeistään 24

mahdollista, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

tunnin kuluttua keinon käytön aloittamisesta.

Lupa voidaan antaa enintään kuukaudeksi kerrallaan. Se voidaan myöntää koskemaan myös päätöstä edeltänyttä tiettyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;

4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

6) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;

7) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

8) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

Lupa voidaan antaa *ja päätös tehdä* enintään kuukaudeksi kerrallaan *ja lupa tai päätös voi koskea myös luvan antamista tai päätöksen tekemistä* edeltänyttä määrättyä aikaa, joka voi olla kuukautta pidempi.

Televalvontaa koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen *oletettu* tekoaika *taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara*;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja televalvonnan edellytykset perustuvat;

4) suostumus, jos se on televalvonnan käytön edellytys;

5) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

6) toimenpiteen kohteena oleva teleosoite tai telepääteläite;

7) televalvonnan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

8) mahdolliset televalvonnan rajoitukset ja ehdot.

12 §

Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;

2) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;

3) ajanjakso, jota lupa koskee;

4) tukiasema, jota lupa koskee;

5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot.

12 §

Tukiasematietojen hankkimisesta päättäminen

Tukiasematietojen hankkimista koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen *oletettu* tekoaika *taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara*;

2) tosiseikat, joihin tukiasematietojen hankkimisen edellytykset perustuvat;

3) ajanjakso, jota lupa koskee;

4) tukiasema, jota lupa koskee;

5) tukiasematietojen hankkimisen suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

6) mahdolliset tukiasematietojen hankkimisen rajoitukset ja ehdot

13 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Tarkkailulla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa.

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkkailua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytävään tilaan.

13 §

Suunnitelmallinen tarkkailu ja sen edellytykset

Tarkkailulla tarkoitetaan tiettyyn henkilöön salaa kohdistettavaa havaintojen tekemistä tiedonhankintatarkoituksessa. *Tarkkailussa voidaan rikoslain 24 luvun 6 §:n estämättä käyttää näköhavaintojen tekemiseen tai tallentamiseen kameraa tai muuta sellaista teknistä laitetta.*

Tässä pykälässä tarkoitettua tarkkailua ei saa kohdistaa vakituiseen asumiseen käytävään tilaan. *Teknistä laitetta ei saa käyttää rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettuun kotirauhan suojaamaan paikkaan kohdistuvassa tarkkailussa tai suunnitelmallisessa tarkkailussa.*

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

18 §

Teknisestä kuuntelusta päättäminen

Teknistä kuuntelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen kuuntelun edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

15 §

Peitelty tiedonhankinta ja sen edellytykset

Peitelty tiedonhankinta ei ole sallittua asunnossa edes asunnonhaltijan myötävaikutuksella.

18 §

Teknisestä kuuntelusta päättäminen

Teknistä kuuntelua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika *taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara;*

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen kuuntelun edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) tila tai muu paikka, johon kuuntelu kohdistuu;

6) teknisen kuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

7) mahdolliset teknisen kuuntelun rajoitukset ja ehdot

5) tila tai muu paikka, johon kuuntelu kohdistuu;

6) teknisen kuuntelun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

7) mahdolliset teknisen kuuntelun rajoitukset ja ehdot.

20 §

Teknisestä katselusta päättäminen

Teknistä katselua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen katselun edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) tila tai muu paikka, johon katselu kohdistuu;

6) teknisen katselun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

7) mahdolliset teknisen katselun rajoitukset ja ehdot.

20 §

Teknisestä katselusta päättäminen

Teknistä katselua koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika *taikka toimenpiteen perusteena oleva vaara*;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen katselun edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) tila tai muu paikka, johon katselu kohdistuu;

6) teknisen katselun suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

7) mahdolliset teknisen katselun rajoitukset ja ehdot.

22 §

Teknisestä seurannasta päättäminen

Lupa voidaan antaa tai päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä seurannasta koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen tekoaika;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun ri-

22 §

Teknisestä seurannasta päättäminen

Lupa voidaan antaa ja päätös tehdä enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

Teknistä seurannasta koskevassa vaatimuksessa ja päätöksessä on mainittava:

1) toimenpiteen perusteena oleva rikos ja sen oletettu tekoaika *tai toimenpiteen perusteena oleva vaara*;

2) henkilö, jonka voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän 1 kohdassa tarkoitettuun ri-

kokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen seurannan edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) toimenpiteen kohteena oleva esine, aine tai omaisuus;

6) teknisen seurannan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

7) mahdolliset teknisen seurannan rajoitukset ja ehdot.

kokseen;

3) tosiseikat, joihin henkilöön kohdistuva epäily ja teknisen seurannan edellytykset perustuvat;

4) luvan voimassaoloaika kellonajan tarkkuudella;

5) toimenpiteen kohteena oleva esine, aine tai omaisuus;

6) teknisen seurannan suorittamista johtava ja valvova pidättämiseen oikeutettu poliisimies;

7) mahdolliset teknisen seurannan rajoitukset ja ehdot.

28 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Poliisi saa *kohdistaa* rikoksen estämiseksi henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen kuin törkeään tulliselvitysrikokseen tai rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

28 §

Peitetoiminta ja sen edellytykset

Poliisi saa rikoksen estämiseksi *kohdistaa* henkilöön peitetoimintaa, jos henkilön lausumien tai muun käyttäytymisen perusteella voidaan perustellusti olettaa hänen syyllistyvän tai myötävaikuttavan pakkokeinolain 10 luvun 3 §:ssä tarkoitettuun muuhun rikokseen *kuin törkeään laittoman maahantulon järjestämiseen tai* törkeään tulliselvitysrikokseen *taikka jos tämän voidaan perustellusti olettaa syyllistyvän tai myötävaikuttavan* rikoslain 17 luvun 18 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun rikokseen. Edellytyksenä on lisäksi, että tiedonhankintaa on rikollisen toiminnan suunnitelmallisuuden, järjestäytyneisyyden tai ammattimaisuuden taikka ennakoitavissa olevan jatkuvuuden tai toistuvuuden vuoksi pidettävä tarpeellisena.

30 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkii toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla näihin

30 §

Järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan ja valvottuun läpilaskuun osallistuminen

Jos peitetoimintaa suorittava poliisimies osallistuessaan järjestäytyneen rikollisryhmän toimintaan hankkii toimitiloja tai kulku- tai muita sellaisia välineitä, kuljettaa henkilöitä, esineitä tai aineita, hoitaa taloudellisia asioita taikka avustaa rikollisryhmää muilla

rinnastettavilla tavoilla, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaankin;
- 2) poliisimiehen toiminta ei tule aiheuttamaan vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
- 3) avustaminen edistää merkittävästi peite-toiminnan tavoitteen saavuttamista.

näihin rinnastettavilla tavoilla, hän on rangaistusvastuusta vapaa, jos erittäin pätevin perustein on voitu olettaa, että:

- 1) toimenpide tehdään ilman hänen myötävaikutustaankin;
- 2) poliisimiehen toiminta ei aiheuta vaaraa tai vahinkoa kenenkään hengelle, terveydelle tai vapaudelle taikka merkittävää vaaraa tai vahinkoa omaisuudelle; ja
- 3) avustaminen edistää merkittävästi peite-toiminnan tavoitteen saavuttamista.

38 §

Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies ja tuomioistuimien päätösten antopäivät ja sisältö;
- 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
- 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
- 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;
- 5) mahdolliset toteuttamisen rajoitukset ja ehdot.

42 §

Tietolähteen ohjattua käyttöä päättäminen

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kahdeksi kuukaudeksi kerrallaan.

47 §

Suojaamisesta päättäminen

Salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää muusta tiedonhankinnan suojaamisesta

38 §

Valeoston toteuttamista koskeva päätös

Päätöksessä on mainittava:

- 1) valeostosta päättänyt poliisimies, päätöksen antopäivä ja sisältö;
- 2) valeoston toteuttava poliisiyksikkö;
- 3) tunnistetiedot valeoston suorittavista poliisimiehistä;
- 4) selvitys siitä, miten on varmistuttu, että valeosto ei saa sen kohteena olevaa tai muuta henkilöä tekemään rikosta, jota hän ei muuten tekisi;
- 5) mahdolliset valeoston rajoitukset ja ehdot.

42 §

Tietolähteen ohjattua käyttöä päättäminen

Tietolähteen ohjattua käyttöä koskeva päätös voidaan antaa enintään kuudeksi kuukaudeksi kerrallaan.

47 §

Suojaamisesta päättäminen

Salaiseen tiedonhankintaan erityisesti koulutettu pidättämiseen oikeutettu poliisimies päättää muusta kuin 1 momentissa tarkoite-

ta.

tusta tiedonhankinnan suojaamisesta.

50 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskevista kielloista on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä säädetään.

50 §

Kuuntelu- ja katselukiellot

Telekuuntelua, *telekuuntelun sijasta toimittavaa tietojen hankkimista*, teknistä kuuntelua ja teknistä katselua koskevista kielloista on soveltuvin osin voimassa, mitä pakkokeinolain 10 luvun 52 §:ssä säädetään.

54 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä päättää tuomioistuin, jos sillä on toimivalta päättää siitä tiedonhankintakeinosta, jolla tieto on saatu.

54 §

Ylimääräisen tiedon käyttäminen

Ylimääräistä tietoa saa käyttää rikoksen selvittämisessä, kun tieto koskee sellaista rikosta, jonka estämisessä olisi saatu käyttää sitä tämän luvun mukaista tiedonhankintakeinoa, jolla tieto on saatu. *Ylimääräistä tietoa saa käyttää myös, jos rikoksesta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kaksi vuotta vankeutta ja jos ylimääräisen tiedon käyttämisellä voidaan olettaa olevan erittäin tärkeä merkitys rikoksen selvittämiselle. Ylimääräisen tiedon käyttämisestä näyttönä päättää tuomioistuin pääasian käsittelyn yhteydessä. Ylimääräisen tiedon käyttämisen kirjaamisesta esitutkintapöytäkirjaan säädetään esitutkintalain 9 luvun 6 §:n 2 momentissa ja ilmoittamisesta haastehakemuksessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 5 luvun 3 §:n 1 momentin 8 kohdassa.*

55 §

Tietojen hävittäminen

Edellä 11 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot on hävitettävä, kun asia on lainvoimaisesti ratkaistu tai jätetty sillensä.

55 §

Tietojen hävittäminen

Edellä 11 §:ssä tarkoitetut tukiasematiedot on hävitettävä, kun *on käynyt ilmi, ettei tietoa tarvita rikoksen estämiseksi, paljastamiseksi*

tai selvittämiseksi taikka vaaran torjumiseksi.

56 §

Teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 8 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta.

Jos 1 momentissa tarkoitettussa tilanteessa on ennen tiedonhankintakeinon keskeyttämistä tullut syy perustellusti olettaa jonkun syyllistyvän 17 §:n 4 momentissa tarkoitettuun rikokseen, voidaan teknistä kuuntelua ja teknistä laitetarkkailua kohdistaa mainittuun henkilöön. Tällöin päätöksentekoon sovelletaan, mitä 18 ja 24 §:ssä säädetään. Jos tuomioistuimien ei myönnä lupaa tekniseen kuunteluun tai tekniseen laitetarkkailuun, kuuntelu on lopeutettava sekä sillä saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä.

58 §

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden kuluttua

56 §

Telekuuntelun, teknisen kuuntelun ja teknisen laitetarkkailun keskeyttäminen

Jos käy ilmi, että telekuuntelu kohdistuu muuhun kuin luvan kohteena olevalta henkilöltä lähtöisin olevaan tai hänelle tarkoitettuun viestiin taikka että teknisen kuuntelun kohteena oleva henkilö ei oleskele kuunneltavassa tilassa tai muussa paikassa, tiedonhankintakeinon käyttö on keskeytettävä niin pian kuin mahdollista sekä kuuntelulla saadut tallenteet ja sillä saatuja tietoja koskevat muistiinpanot on heti hävitettävä. Velvollisuus keskeyttämiseen sekä tallenteiden ja muistiinpanojen hävittämiseen koskee myös teknistä laitetarkkailua, jos käy ilmi, että tarkkailu kohdistuu viestin sisältöön tai 8 §:ssä tarkoitettuihin tunnistamistietoihin taikka että 23 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö ei käytä tarkkailun kohteena olevaa laitetta. Ennen tiedonhankintakeinon käytön keskeyttämistä saatuja tietoja saadaan kuitenkin käyttää samoin edellytyksin kuin ylimääräistä tietoa saadaan käyttää 54 §:n mukaan.

58 §

Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä ilmoittaminen

Telekuuntelusta, tietojen hankkimisesta telekuuntelun sijasta, televalvonnasta, suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, teknisestä tarkkailusta ja valvotusta läpilaskusta on viipymättä ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle kirjallisesti sen jälkeen, kun tiedonhankinnan tarkoitus on saavutettu. Salaisen tiedonhankintakeinon käytöstä on kuitenkin ilmoitettava tiedonhankinnan kohteelle viimeistään vuoden ku-

sen käytön lopettamisesta. *Kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.*

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedonhankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ei ole velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan soveltuvien osin, mitä pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä säädetään.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 2 ja 3 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvien osin, mitä 45 §:ssä säädetään. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvien osin mainitun pykälän 6 momenttia.

luttua sen käytön lopettamisesta.

Tuomioistuin voi pidättämiseen oikeutetun poliisimiehen vaatimuksesta päättää, että 1 momentissa tarkoitettua ilmoitusta tiedonhankinnan kohteelle saadaan lykätä enintään kaksi vuotta kerrallaan, jos se on perusteltua käynnissä olevan tiedonhankinnan turvaamiseksi, valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi. Ilmoitus saadaan tuomioistuimen päätöksellä jättää kokonaan tekemättä, jos se on välttämätöntä valtion turvallisuuden varmistamiseksi taikka hengen tai terveyden suojaamiseksi.

Jos tiedonhankinnan kohteen henkilöllisyys ei ole tiedossa 1 tai 2 momentissa tarkoitetun määräajan tai lykkäyksen päättyessä, tiedonhankintakeinon käytöstä on ilmoitettava kirjallisesti hänelle ilman aiheetonta viivytystä henkilöllisyyden selvittyä.

Kohteelle ilmoittamisesta on samalla annettava kirjallisesti tieto luvan myöntäneelle tuomioistuimelle.

Suunnitelmallisesta tarkkailusta, peitelystä tiedonhankinnasta, peitetoiminnasta, valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ei ole velvollisuutta ilmoittaa tiedonhankinnan kohteelle, jos asiassa ei ole aloitettu esitutkintaa. Jos esitutkinta aloitetaan, noudatetaan soveltuvien osin, mitä pakkokeinolain 10 luvun 60 §:ssä säädetään.

Kun harkitaan ilmoituksen lykkäämistä tai tekemättä jättämistä 2 ja 5 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa, arvioinnissa on myös otettava huomioon asianosaisen oikeus asianmukaisesti valvoa oikeuttaan.

Ilmoitusta koskevan asian käsittelyssä tuomioistuimessa noudatetaan soveltuvien osin, mitä 45 §:ssä säädetään. Valeostosta ja tietolähteen ohjatusta käytöstä ilmoittamista koskevat asiat käsitellään Helsingin käräjäoikeudessa noudattaen soveltuvien osin mainitun pykälän 6 momenttia.

6 luku

Poliisitutkinta

1 §

Poliisitutkinnassa tutkittavat asiat ja sovellettavat säännökset

Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa. Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisin on toimitettava poliisitutkinta, jos se on ilmoituksen perusteella tai muusta erityisestä syystä tarpeen kadonneen henkilön löytämiseksi *taikka palonsyyn selvittämiseksi*.

6 luku

Poliisitutkinta

1 §

Poliisitutkinnassa tutkittavat asiat ja sovellettavat säännökset

Poliisitutkinnalla tarkoitetaan muuta poliisin toimitettavaksi laissa säädettyä tutkintaa kuin rikoksen johdosta toimitettavaa esitutkintaa. Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, poliisin on toimitettava poliisitutkinta, jos se on ilmoituksen perusteella tai muusta erityisestä syystä tarpeen kadonneen henkilön löytämiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

2.

Laki**kilpailulain 37 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kilpailulain (948/2011) 37 §:n 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

37 §

37 §

Menettely tarkastusta toimitettaessa

Menettely tarkastusta toimitettaessa

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua
säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua
säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun
1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä *kuuta*
20 .

3.

Laki**kuluttajaturvallisuuslain 46 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuluttajaturvallisuuslain (920/2011) 46 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

46 §

46 §

Virka-apu

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

4.

Laki**pelastuslain 41 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan pelastuslain (379/2011) 41 §:n 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

41 §

41 §

Palontutkinta

Palontutkinta

Poliisin on toimitettava poliisilain (493/1995) 37 §:n mukainen poliisitutkinta palonsyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joista seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko.

Poliisin on toimitettava poliisilain (872/2011) 6 luvun 1 §:n mukainen poliisitutkinta palonsyyn selvittämiseksi sellaisissa tulipaloissa, joista seurauksena on ollut henkilön kuolema, vakava henkilövahinko tai huomattava omaisuusvahinko.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

5.

Laki**rautatielain 78 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rautatielain (304/2011) 78 §:n 3 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

78 §

78 §

Viranomaisvalvonnan suorittaminen

Viranomaisvalvonnan suorittaminen

Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi käyttää valvonnassa asiantuntijan apua, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa. Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
 20 .

6.

Laki**uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain 47 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan uusiutuvilla energialähteillä tuotetun sähkön tuotantotuesta annetun lain (1396/2010) 47 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

47 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä. Tulliviranomaiset ovat toimialallaan tarvittaessa velvollisia antamaan virka-apua tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi.

Ehdotus

47 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä. Tulliviranomaiset ovat toimialallaan tarvittaessa velvollisia antamaan virka-apua tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvomiseksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

7.

Laki**rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 18 §:n 2 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 §

Tarkastusoikeus

Ehdotus

18 §

Tarkastusoikeus

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
20 .

8.

Laki**eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain 30 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan eläintunnistusjärjestelmästä annetun lain (238/2010) 30 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

30 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

Ehdotus

30 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

10.

Laki

rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain 48 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan rautatiejärjestelmän liikenneturvallisuustehtävistä annetun lain (1664/2009) 48 §:n 6 momentti, sellaisena kuin se on laissa 860/2012, seuraavasti:

Vuoden 2014 alussa voimaan tuleva laki

Ehdotus

48 §

48 §

Valvonta

Valvonta

Liikenteen turvallisuusvirasto voi suorittaa valvontatehtäväänsä ennakoilmoituksen perusteella tai ennalta ilmoittamatta. Virasto voi käyttää valvonnassa apunaan asiantuntijaa, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

Liikenteen turvallisuusvirasto voi suorittaa valvontatehtäväänsä ennakoilmoituksen perusteella tai ennalta ilmoittamatta. Virasto voi käyttää valvonnassa apunaan asiantuntijaa, jos se on valvonnan toimittamiseksi tarpeellista. Asiantuntijaan sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen hoitaessaan tässä momentissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään *poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä*.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
 ta 20 .

11.

Laki**jätelain 135 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 135 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

135 §

135 §

Virka-apu

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä ja rajavartiolaitoksen velvollisuudesta rajavartiolain (578/2005) 77 §:ssä. Myös tullilaitos on velvollinen antamaan virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä ja rajavartiolaitoksen velvollisuudesta rajavartiolain (578/2005) 77 §:ssä. Myös tullilaitos on velvollinen antamaan virka-apua tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonnassa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 . _____

12.

Laki**biopankkilain 38 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan biopankkilain (688/2012) 38 §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

38 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (493/1995) 40 §:ssä.

Ehdotus

38 §

Virka-apu

Poliisin velvollisuudesta antaa virka-apua säädetään poliisilain (872/2011) 9 luvun 1 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .

13.

Laki**Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain 3 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden lainvalvontaviranomaisten välisen tietojen ja tiedustelutietojen vaihdon yksinkertaistamisesta tehdyn neuvoston puitepäätöksen lainsäädännön alaan kuuluvien säännösten kansallisesta täytäntöönpanosta ja puitepäätöksen soveltamisesta annetun lain (26/2009) 3 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 §

Tiedon ja tiedustelutiedon määritelmä

Tässä laissa tarkoitetaan tiedoilla ja tiedustelutiedoilla:

1) henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 2—4 ja 6 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja;

2) tullilain (1466/1994) 21—23 ja 23 a—23 d §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja;

3) henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 3, 4 ja 7—12 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja; sekä

4) tietoja, jotka ovat muutoin poliisin, tullilaitoksen tai rajavartiolaitoksen hallussa taikka pakkokeinoja käyttämättä saatavilla poliisilain (493/1995) 35, 36 ja 36 a §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 §:n, tullilain 28 §:n, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 17, 18 ja 22 §:n taikka muun lain tai sopimuksen perusteella.

Ehdotus

3 §

Tiedon ja tiedustelutiedon määritelmä

Tässä laissa tarkoitetaan tiedoilla ja tiedustelutiedoilla:

1) henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (761/2003) 2—4 ja 6 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja;

2) tullilain (1466/1994) 21—23 ja 23 a—23 d §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja;

3) henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain (579/2005) 3, 4 ja 7—12 §:ssä tarkoitettujen henkilörekisterien tietoja; sekä

4) tietoja, jotka ovat muutoin poliisin, tullilaitoksen tai rajavartiolaitoksen hallussa taikka pakkokeinoja käyttämättä saatavilla poliisilain (872/2011) 4 luvun 2 §:n, 3 §:n ja 5 luvun 40 §:n, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 13 §:n, tullilain 28 §:n, henkilötietojen käsittelystä rajavartiolaitoksessa annetun lain 17, 18 ja 22 §:n taikka muun lain tai sopimuksen perusteella.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta 20 .